Saulius AMBRAZAS
Lietuvių kalbos institutas, Vilnius

LIETUVIŲ KALBOS YPATYBĖS TURĖTOJŲ PAVADINIMŲ SU PRIESAGA *-no- DARYBOS RAIDA

§ **1.** Būdvardžių su priesaga *-*no*- substantyvizacijos ir jų virtimo ypatybės turėtojų pavadinimais (nomina attributiva, toliau – NAttr) procesas prasidėjo gerokai anksčiau negu būdvardžių su *-*i̯o*- (plg. aut. 1997). Iš *-*no*- išsirutuliojo apie 40 priesagų, su kuriomis lietuvių kalboje daromi ypatybės turėtojų pavadinimai. Iš jų ypač dari yra priesaga *-inis(-ė)*.

Vediniai su priesagomis *-inas, -ina*

§ **2.** Ypatybės turėtojų pavadinimų su priesaga *-inas* yra vos keletas.

Pinigo vieneto pavadinimas *áuksinas* – tai tiesiog sudaiktavardėjęs būdvardis *áuksinas(-a)* „auksinis“, vartotas senuosiuose raštuose, plg. dar *dróbinas* „drobinis audeklas“ A.Baran; J; Sdb; Rm; Pg; Srv; Lnkv; Jnšk (LKŽ II[2] 739) ir *dróbinas(-a)* „drobinis“ BB 2 Moz 28,42; 3 Moz 6,10; J; Š.

§ **3.** Kitų atitinkamų vedinių su *-inas* kilmė nėra tokia aiški.

Antai S. Karaliūnas (1974: 201–203) vedinyje *ãkstinas* „spygliuotas dyglys; spaiglis, padaigslis; šakalys; lazdelė rambiems gyvuliams varyti“, kuris siejasi su *akstìs* „smailas pagaliukas, kartelė; virtinė, kibirnė“ (LKŽ I[2] 85–87), įžiūri heteroklitinę formą balt. **asti* : **astn̥*, plg. s. ind. *ásthi* : gen. sing. *asthnáḥ*, av. *asti* : *asta(n)* (žr. dar Hamp 1953).

Nežinia, ar mirusiųjų dievo vardas *Vẽlinas* > *Vélnias* (plg. la. *velns* ME IV 532–533) yra baltiškas priesagos *-*ino*- vedinys[1], ar gal jis irgi išsirutuliojo iš kokios nors heteroklitinės linksniavimo formos, plg. het. *wellu* „mirusiųjų ganykla, pieva“ (jis gali būti kilęs iš **welnu* ar **welšu*), gr. Ἡλύσιος (< **wl̥nutiyo*) „priklausantis mirusiųjų pievai“, s. rus. *Velesъ* „galvijų dievas“ ir t.t.[2]

Galima įžvelgti vedinių *kirmìs : kirmuõ : kirminas* (visi jie daugiausia vartojami žemaičių tarmėje, žr. LKA III 135–136) kaitą, plg. la. *cirmis : cirmens, cirmenis : cirmiņš, cirminis, cirmins* (ME I 386; EH I 273); lo. *vermis : vermen*

---

[1] Plg. A. Juškos žodyne ir jo surinktose dainose užfiksuotą senesnę žodžio *vèlė* formą *velẽ* bei *velỹs* „velionis“ VoK 121; TS 1898,5–6 (LKŽ XVIII 606, 633), *vel(i)uoka* „velnias“ (aut. 1996: 115), o ypač la. *Vels* „mirusiųjų dievas“, *velis* „vėlė; Vėlinės“ (ME IV 530; Gimbutienė 1970; 1985: 168 tt.).

[2] Plg. Puhvel 1969; Ivanov, Toporov 1973; Ind. 824.

(vermina) „kirminas“ (Specht 1944: 181; Otkupščikov 1967: 263; 1967a : 125–126).

Su *i*-kamieniu *pentìs* (apie jį žr. DaiktvDrR 90) siejasi ir vedinys *pentìnas* (plg. s.b.sl. *pętьno*[3]), plg. dar *kulkštinas* ir *kulkšnìs*.

§ **4.** Neabejotinai antriniai yra tokie NAttr kaip *kelinai* „kelnės“ C I 977 (plg. *kelinės*, žr. § 6), *pleperìnas* „plepys“ Tv; Šts (LKŽ X 146), *stìpinas* (: *stipẽ* „sagties liežuvėlis“ Kos 54; Ds; Lkm; „lentelė prie girnų, į kurį įstumiamas milinys“ Užp – LKŽ XIII 793), *žìrginas* J; Jsv; Krs, *žirginas* Bsg, *žìrginai* Žr, *žirginaĩ* „žirgumynai“ Ds, *žmōginas* „žmogaus išmatos“ Prk (LKŽK).

Nemažas kiekis vandenvardžių ir helonimų su priesaga *-inas* (pvz.: *Jùdrinas* Tl, *Daūsinas* Krž, *Gařdinas* Pn ir t.t., žr. Vanagas 1970: 154–156; Bilkis 1998: 105–106) rodo, kad priesagos *-inas(-a)* būdvardžiai kadaise buvo linkę daiktavardėti, plg. dar pr. *asvinan* „kumelės pienas“ (Kolbmilch) E 694 (PJa A–D 135–138; PKEŽ I 106 su lit.; Eckert 1995: 54–56) ir lie. *ašvà* „kumelė“. Be to, iš tokių sudaiktavardėjusių būdvardžių baltų kalbose kilo deminutyvai ir *nomina masculina* su **-ino-* (aut. 1994: 145–146). Vėliau priesagą **-ino-* ėmė stumti naujesnės formos priesaga **-inio-* (žr. §§ 6–8).

Taigi skiemeniniam indoeuropietiškajam sonantui **n̥* virtus dvigarsiu *in* baltų kalbose neatpažįstamai sumišo senojo heteroklitinio linksniavimo liekanos su naujesniais sudaiktavardėjusiais priesagos **-ino-* būdvardžiais.

§ **5.** Keli ypatybės turėtojų pavadinimai padaryti ir su priesagos *-inas* variantu *-ina*, pvz.: *auksina* „auksinas“ BB Ps 56,1; 57,1; 59,1; 60,1, *smulkinà* „smulkmena“ Šlčn (LKŽ XIII 219).

Vediniai su priesaga *-inis(-ė)*

§ **6.** Lietuvių kalboje daiktavardėdami būdvardžiai su šia naujesnės formos priesaga dažnai gauna ypatybės turėtojų reikšmes, tokiu būdu susidarė labai produktyvus NAttr darybos tipas (ŽD 257–259; DaiktvDr 344–346).

Šio tipo vedinių užfiksuota jau XVI–XVII a. raštuose. Nuo raštijos pradžios paplitęs vedinys *krūtìnė*. Dažnas senuosiuose raštuose dabar išnykęs vedinys *kilpinis* „šaunamasis lankas“. Kiti užfiksuoti atskiruose tekstuose.

Dalis jų vartojama ir dabar tarmėse, pvz.: *bergždinė* „bergždžia karvė“ SD[3] 84, 132, *dešimtinė* SD[3] 38; Ch[1] Mt 23,23, *kailiniai* SD[1] 62; SD[3] 126; Lex 67; SE 224_{7}, *kaklinė* „paskutinioji“ DP 293_{43}, *kaktinė* „kaktos raištis“ BB Ekli 45,14; SD[1] 85, *kelinės* „kelnės“ SD[1] 32, 133, 184; SD[3] 65, 301, 452; KlG 70 (plg. dar trumpinį *kelnės* Ch[1] Mr 28,42), *kempinė* VlnE 218_{11-12}; SD[3] 67, *krūminis* „krūminis dantis“ Lex 12a, *kruvinis* „raupsuotas žmogus“ BP I 192, *lapinė* „palapinė“ BB 3 Moz 23,42; Ps 81,4; BP I 163_{24}; II 136_{11}; Lex 57a, 80a; „lapės kailio

[3] Trautmann 1923: 214; ŽD 243; GJL II 187–188.

kepurė“ Lex 38, 63, *marškiniai* SD[1] 17, 62; SD[3] 33, 80, 125; Lex 47, *naginės* Lex 66a, *pirštinės* SD[1] 154; SD[3] 154, 376, *rytinė* „rytojus“ VlnE 120_5; BP II 394; MP 325, *sėklinė* „sėklinis augalas“ C II 351, *šaltinis* BB Ps 74,15; SP 1X, *šoninė* SD[1] 162; SD[3] 398, *vakarinė* „vakarienė“ DP 3X; SD[1] 192; SD[3] 477.

§ **7.** Kiti dabar išnykę ar reti, pvz.: *apskritinė* „bumburas, gumulas“ SD[3] 66, 69 ("valstiečio žemė viename plote“ Sut), *apskritinis* „rutulys, kamuolys“ Mž 315_2; BB Išm 11,7; Job 12,14; Ps 97,5; 98,10; BP II 32_{23} (t.p. B; [K]; „ratas, lankas“ J), *aužuolinė* „ąžuolinė malka“ Lex 27, *balsinė* „balsis“ Mž 7X (t.p. K II 320), *beržinė* „beržinė malka“ Lex 18 (plg. *beržìnė/béržinė* „beržo rykštė“ BM 290; Pln; „vaistai iš beržo pumpurų, apipiltų degtine“ Skr; Ggr; „devintinės“Kos 236 – LKŽ I[2] 727), *drebulinė* „drebulinė malka“ Lex 33, *dvibalsinė* „dvibalsis“ Mž 13_{12} (t.p. K I 300), *alksninė* „alksninė malka“ Lex 30, *ypatinė* „asmuo“ Mž $23_{16,17}$, 76_4, 373_8; BP I 65_{18}; DP 143X ("atskira vieta; valgymas skyrium nuo visų“ J; „gėlių lysvės lova“ BŽ 223), *kadaginė* „kadaginė malka“ Lex 102a, *kelinė* „kojinė, blauzdinė“ SD[1] 98; „kelnių viena pusė“ C II 145 (t.p. J), *kruopinė* „kruopų dešra“ Lex 44a, *medinis* „tetervinas“ Lex 18; C I 336, *pūkinė* „toks pūkuotas kirminas“ SD[3] 679 ("pūkų patalas“ Vaižg; GŠ 351; NdŽ), *prėskinės* (žr. § 20), *sanbalsinė* „priebalsis“ Mž 7X, *skroblinė* „skroblinė malka“ Lex 27, *smegeninė* „dešra iš smegenų“ Lex 60a (t.p. NdŽ; „galva“ LTR(Gršl); Alv; „išmintis, protas“ Vlkv; Mrj – LKŽ XIII 139), *svietinis* „pasaulietis“ DP 497_{18}, 499_4 (t.p. Sut), *šiltinės* „karštosios versmės“ SD[3] 34 (t.p. Sut; N; [K]; NdŽ), *vakarinė* „vakarinis vėjas“ KlG 61; Lex 105 (t.p. Q 618; Bb Sir 43,18), *velksninė* „svaidyklė“ BB Job 41,20 (plg. *velksnė* „velksmas“ BsP III 203(Brt); Pb – LKŽ XVIII 640), *viršinė* „viršūnė“ SD[1] 193; SP I 310_{27} (t.p. KŽ).

Kai kurie iš jų yra aiškūs naujadarai, rodantys, kad šis darybos tipas buvo produktyvus jau raštijos pradžioje.

§ **8.** Latvių kalboje atitinkamų vedinių su *-in(i)s(-iņš), -ine* yra labai nedaug, pvz.: *austriņš* „rytų vėjas“[4], *kaimiņš* „kaimynas“ (plg. lie. *káiminis/kaimìnis,-ė* „kaimietis“ Alk; Gs; Srv – LKŽ V 56, žr. dar Skardžius 1963: 316), *zleciņi* „zlekų žmonės“[5], *melines* „mėlynės“, *zemines* „žemuogės“, *vecine* „senė“ (LVG 312–313), *celmine* „paprastasis kelmutis“ (plg. lie. *kelmìnė/kélminė* „t.p.“, žr. Reķēna 1995: 96). Mat latvių kalboje su šia priesaga imta dažnai daryti deminutyvus, kurie lietuvių kalboje yra labai reti (aut. 1994: 146).

Ypatybės turėtojų pavadinimų su **-iniọ-* galėjo būti ir prūsų kalboje, plg. lie. *drēvinė* „statinaitė riebalams laikyti“ Pkr (LKŽ II[2] 692) ir pr. *drevine* „(drevinis)

---

[4] Šis vedinys kai kurių tyrinėtojų (LVG 313; BKGF 78; aut. 1994a: 30) buvo lyginamas su lie. *aūštrinis* „žiemryčių vėjas“ Klp; Plng; Kim (LKŽ I[2] 515). Tačiau A. Girdenis J. Kazlauskui skirtoje konferencijoje (1994 11 04) iškėlė mintį, kad lie. *aūštrinis* galįs būti skolinys iš latvių kalbos.

[5] Kai kuriose pietinės ir rytinės lietuvių kalbos tarmėse su priesaga *-inis(-ė)* irgi daromi asmenų pavadinimai pagal gyvenamąją ar kilmės vietą, pvz.: *adùtiškinis, kaunìnis, dū́kštinis* ir t.t. (LKA III Žemėl. Nr. 110, p. 116).

kubilas“ (Boᶜte) E 393 (PKEŽ I 223–226)[6], lie. *šóninė* ir pr. *grawyne* „šoninė (vežimo lenta)“ (Tuncbret) E 304 (PKEŽ I 404; Eckert 1995: 54). Nežinia, ar šiam darybos tipui priklauso ir pr. *aulinis* „aulas“ (Schaft) E 503 (taip BKGF 78), nes jis gali būti ir *o* kamieno, t.y. padarytas su **-ino-*, plg. minėtą vedinį *aswinan* (žr. § 4). Prūsų kalbai, atrodo, būdingesnė priesaga **-ino-*, o ne **-inio-* (Kaukienė 1994a: 16).

§ 8. Vienas kitas žodis, kuris sinchroniniu požiūriu atrodo esąs priesagos *-inis(-ė)* vedinys, gali būti kilęs iš heteroklitinio linksniavimo liekanų (plg. priesagos *-inas* vedinius, žr. § 3). S. Karaliūnas (1992) mano, kad *ožìnis/óžinis* „pietryčių, pietų vėjas“ nėra priesagos *-inis* vedinys iš žodžio *ožỹs* (taip GJL II 192), bet kaip ir la. *āzenis, āzinis, az-aîds* „vidurdienis“ kilęs iš balt. **ā̆ź(en/n̥)*, plg. s. ind. *áhar-/áhan-* „diena, dienos šviesa“, taip pat lie. *áudinis : áudenis* „šiaurės rytų vėjas“ : *áudra* kaitą (Karaliūnas 1990: 86).

Vediniai su priesaga *-inys(-ė)*

§ 9. Kai kuriose tarmėse (daugiausia vakarinėse) ir raštuose padarytas vienas kitas ypatybės turėtojo pavadinimas ir su vėlesniu priesagos *-inis(-ė)* variantu *-inys(-ė)*:

1) iš daiktavardžių, pvz.: *drobinỹs* „marškiniai, drabužis“ K; Vd (plg. *drobìniai/dróbiniai/drobiniaĩ* „drobiniai drabužiai“ Plik; Dov; Klp; Skd, *drobìnis,-ė* „lininis“ LKŽ II[2] 739), *galvinỹs* „gudragalvis“ Kair; Šauk; „mokytas žmogus“ BsP II 74; „kortų dama“ Kv (plg. *gálvinis* „šiaudų kūlelis stogui; kortų dama“, *galvìnis,-ė* „galvos; galvos formos; svarbus“ LKŽ III 84), *kailinỹs* „kailiniai“ Užv; Alv (V 52, plg. *kailiniaĩ*, žr. § 6), *kūginỹs* „tvartas“ DP 412_7, 534_8; J; G 93; BM 434; Alz; Pnd; Pkp; Sl; Dkk; Kp (plg. *kūgìnis,-ė* „kūgio formos“ Ggr – LKŽ VI 775), *pakulinỹs* „iš pakulų austas, prastas audeklas“ Alk; Raud (plg. *pãkulinis* „t.p.“ Brs; Snt; Lnkv; Stak; Al; Gs; Žgn, *pakulìnis/pãkulinis,-ė* „austas iš pakulų“ LKŽ IX 212), *pašukinỹs* „iš pašukų austas audeklas“ Pbs; Srv; Vs; Stak; Al; Srv; Dv; „stori pašukų siūlai“ Mrk (plg. *pãšukinis/pašukìnis* „iš pašukų austas audeklas“ Lnkv; Vgr; Brs; Lkm; Akm; Up; Ėr; Jrb; Ssk; Jnš; Lš; Ds, *pašukìnis, -ė* „iš pašukų austas“ LKŽ IX 588), *pieninỹs* „pienpuodis“ Krok; Smn; Vs; Pn (ŽD 262, plg. *píeninis/pienìnis,-ė* „duodantis pieno; skirtas pienui laikyti; iš pieno pagamintas; susijęs su pienu; skirtas pienui perdirbti“), *ratinỹs* „ratelis, kalvaratas“ LTR(Žg); Pš; Šl; Škn; Žml; Akm; „kiekis, telpantis į vežimą, skirtą šienui vežti“ Rod (ŽD 262; LKŽ XI 243–244, plg. *ratìnis* „ratelis“, *rãtinis/ratìnis,-ė*), *skalinỹs* „pliauska skaloms skaldyti“ J; Vl (ŽD 262; LKŽ XII 705, plg. *skalìnis* „t.p.“ Šl; Als; Vkš; „šokis su skalomis“ Ggr, *skalìnis,-ė* „iš skalų nupintas; iš skaloms tinkamo medžio; turintis skalios uolienos“ (LKŽ XII 705–706), *skari-*

---

[6] Kitaip žr. Trautmann 1910: 323; SV 162; Eckert 1993: 227–228.

nỹs „rankšluostis“ Prl (plg. *skarìnis* „t.p.“ Nč; Mlt; Švnč; Kls; Rod; Lz; SkrT; „audeklo gabalas“ Grv; Dv; Dbč, *skarìnis,-ė* „skirtas laikyti drabužiams; panašus į skarą“ LKŽ XII 757);

2) iš būdvardžių, pvz.: *baltinỹs* „akies baltymas“ Lex 104a; C II 942; K; „kiaušinio baltymas“ Lex 33a; K; „baltinamas audeklas“ J (plg. *baltìnis,-ė* „baltas“), *bergždinỹs(-ė)* „bergždžias, nevaisingas gyvulys“ Brs; „kas neturi vaikų“ J; Gl; Trk (LKŽ I[2] 763, plg. *bergždinė*, žr. § 6, *bẽrgždinis,-ė* „bergždžias, nevaisingas“), *dryžinỹs* „dryžuotas audinys“ M.Valanč; J; Šts; Als; „žmogaus apdaras, išvaizda“ Slnt (II[2] 735, plg. *dryžìnis,-ė* „dryžuotas“), *ilginỹs* „aukšto ūgio žmogus“ Vlk (plg. *ilgìnis* „sienojas, ant kurio sukabintos gegnės“ Dglš; Grv; Tvr; Dsn; „kartis kam nors kabinti“ Lš; „ilgakotė dalgė“ Ad, *ilgìnis,-ė* „tiesus, ištisas, nesulamdytas“ LKŽ IV 50), *juodinỹs* „toks valgis iš kraujo“ J; Skdv; „namų darbo margas audeklas“ J; Rdm; Bd (IV 403), *marginỹs* „t.p.“ J; Skr; Plv; Pn; Al; Up; Ds; Ob; „raštas, ornamentas“ Vl; Bgs; „kas sudarytas iš ne vienos spalvos daiktų“ Tl (VII 853, plg. *margìnis,-ė* „iš margo audeklo“), *ploninỹs* „plonas audeklas“ J; Als (ŽD 262; LKŽ X 305, plg. *plonìnis,-ė* „plonasis, laibasis“), *skaninỹs* „gardumynas“ S.Dauk; M.Valanč; J; DūnŽ; Plng; Kal; Pp; Vkš; Vvr; Šts (LKŽ XII 737).

Žymiai dažniau su priesaga *-inys* daromi veiksmažodiniai vediniai, daugiausia veiksmo rezultatų pavadinimai (DaiktvDrR 63–64, 96, 195, 214–215).

Vediniai su priesagomis *-inga, -ingis(-ė); -angas(-a), -engė, -(i)ungis/-ungys(-ė)*

§ 10. Lietuvių kalboje, kaip ir kitose baltų kalbose, su priesaga *-ingas(-a)* plačiai daromi būdvardžiai (ŽD 106–120; BūdvDr 556–558). Tačiau su jais siejasi vos keli ypatybės turėtojų pavadinimai. Priesagą *-inga* turi *kregždingà* „kregždė“ (nuo seno vartojamas žemaičių tarmėje, randamas D. Poškos, S. Daukanto raštuose, žr. LKŽ VI 121), gal čia priklauso ir *lakštìnga* „lakštingala“ BzF 132; Pgg (VII 96, apie jo darybą žr. LEW 337) bei iš dalies priesaga *-ala* išplėstas vedinys *lakštìngala,* jei tai nėra perdirbtas skolinys iš vok. *Nachtigal* (taip Szemerényi 1960: 221 tt.). Visai neaiškios darybos, bet semantiškai artimi yra žodžiai *blẽzdinga* „kregždė“ (užfiksuotas jau BB 3 Moz 11,19, dabar paplitęs žemaičių tarmėje, žr. LKŽ I[2] 907–908), *kúolinga* „žiurlys“ Ds; Sb; Pnd (VI 912).

§ 11. Priesagos *-ingas(-a)* paradigminį variantą *-ingis(-ė)* turi: *blẽzdingė/blezdiñgė/blezdingẽ* „kregždė“ K; Klp; Skdv; „našlaitė (gėlė)“ Yl; Klp (LKŽ I[2] 908), *burlingis* „kas valgydamas apsilaisto“ LMD(Šlv), *burlìngė* „perrūgęs pienas; prasta sriuba“ Vlk (I[2] 1192), *klibiñgis* „išklypęs, raišas žmogus ar gyvulys“ J; Erž; VšR (VI 75), *kliviñgis* „kas linguoja į šonus“ N; [K]; J II 168, *krìvingis* „susisukęs daiktas“ Br; Slnt (ŽD 121; LKŽ VI 660), *kuoliñgė* „žiurlys“ Nj; Rm (LKŽ VI 912), *lakštingė* „lakštingala“ LTR(Pnd); Pšl; Ad (VII 97), *rùsingis* „rusas“ Zt (ZtŽ 567), *šlivingis* „kas kreivomis kojomis“ N(Rg); [K]; BzBk III 70; KŽ.

§ **12.** Vienas kitas ypatybės turėtojo pavadinimas padarytas ir su šiais priesagos *-ing-* apofoniniais variantais:

-angas(-a): *žabángai* (plačiai paplitęs XVI–XVII a. raštuose, vartojamas ir dabar tarmėse: Pl; Brst; Užp; Ūd; Mšk; Kair; Ds), *žabángos* „spąstai" VlnE 4; BM 72, 449; Tl; Všn; Pln; Plt; Plv; Tj; Gs; Mrc (LKŽK, plg. pr. *slango* „žąslai, žabokliai" (Gebys) E 452, žr. PKEŽ IV 128–130);

-engė: *juodengė* „tokia mėlyna uoga" Dbč (LKŽ IV 399);

-(i)ungis/-ungys(-ė): *aklungỹs* „aklas žmogus, arklys" J I 9, *burliungė* „skystas purvas" Lp; „prasta sriuba" Dglš; Nmn; Kls; Dg, *burliuñgis* „klampynė" Q 401; Krz 158; [K]; „nutukėlis" J; Skr; Gs; Vrn (LKŽ I[2] 1193), *muruñgis* „paniuręs žmogus" Šmk (VIII 433), *pluduñgė/plùdungė* Ms; Als; Slnt; Dr; Plt, *pluduñgis/pludùngis/ plùdungis/pludungỹs* „nerimtas žmogus, plevėsa" J; Krp; Tv; Erž; Šv; Slnt; Pln; Užv; Krš (X 322), *varliùngis* „varlius, mažas vaikas" Rdm (LKŽ XVIII 275), *žaliuñgis* „žali neprinokę rugiai, vaisiai" Lkm; Trgn, *žaliuñgė* „žalios uogos, obuoliai" Klt (LKŽK); čia gal priklauso neaiškios darybos *mėšlùngis/mėšluñgis/mẽšlungis* K; J; Žem; Skr; Vlkv; Lk; Šv; „žalčialankis" J; Lnkv; Rm; Pc; „karpažolė" R; P; K, *mẽšlungė* „mėšlungis" LC 1878,31; Kv; „žalčialankis" Kos 238; Pc (VIII 97).

§ **13.** Labai reti atitinkami vediniai ir latvių kalboje, pvz.: *teterīga* „teterva", *lakstīga-la* (plg. lie. *lakštiñgala, lakštìnga,* žr. § 10), s. la. *baridſe* „našlaitė" (LVG 371).

Prūsų kalboje būdvardžiai su priesaga **-ingo-* daug dažniau daiktavardėdavo ir gaudavo ypatybės turėtojo reikšmę, pvz.: *naunīngs* „naujatikis" (Newling) III 87_8, *ragingis* „elnias" (Hircz) E 65, acc. pl. *paklusmingins* „pavaldinius" (Unterthanen) III 91_1 (Kaukienė 1994: 9). Prie šių vedinių šliejasi ir gentivardis *jotvingiai*, kuris veikiausiai iš pradžių reiškė „Jotvos gyventojai" (Būga 1961: 153–156; Salys 1985: 406–407).

Kad tokia daryba vakarų baltų kalbose yra sena, rodo prūsų, jotvingių ir kuršių vietovardžiai bei asmenvardžiai su *-ing* ir jos variantas *-ang-, -ung-*[7]. Be to, prūsų (plg., pvz., *Elbing, Marungen* PKEŽ I 248–249; III 149–151), kuršių ir jotvingių gyventose vietose užfiksuota vandenvardžių ir helonimų su *-ing-, -ang-, -eng-, -ung-*, pvz.: *Liólinga* Šlv, *Alangà* Trg (plg. la. *aluôgs* „versmė, akivaras"), *Drabéngis* Prn, *Babrùngas* Plt (Vanagas 1970: 91, 134, 168–169, 203; Bilkis 1998: 54, 126–127, 159).

Čia dar reikia turėti omenyje, kad ir minėti lietuvių kalbos ypatybės turėtojų pavadinimai su *-ing-, -ang-, -ung-* irgi vartojami daugiausiai vakarinėse ir pietinėse tarmėse (žr. §§ 11–12), kurios veikiausiai susiformavo ant vakarų baltų kalbų substrato (plg. Mažiulis 1994; Vidugiris 1996).

---

[7] Būga 1961: 136; Gerullis 1922: 247; Trautmann 1925: 174; Savukynas 1966: 172; Zinkevičius 1987: 20, 42; Vanagas 1994; 1996: 113–120.

§ **14.** Vakarų baltų kalbose buvo ir būdvardžių su priesaga *-*ingo*- paplitimo centras. Mat prūsų kalboje su ja būdvardžiai buvo daromi ne tik iš vardažodžių (kaip lietuvių ir latvių kalbose), bet labai dažnai ir iš veiksmažodžių, pvz.: *auschaudiwingin* „patikimą" (trewe) III 53_4 : *auschauditwey* „patikėti" (vertrawen) III 27_{11}, *Druwingin* „tikintjį" (glaubigen) III 119_{13} : *druwīt* „tikėti" (gleuben) III 45_{10} ir t.t. (Kaukienė 1994: 9).

§ **15.** K. Būga (1961: 789–796) atkreipė dėmesį į ypatingą baltų kalbų būdvardžių su *-ingas* ir germanų kalbų ypatybės turėtojų pavadinimų su priesaga *-ing* (ji irgi turi variantus *-ang-*, *-ung-*) darybos panašumą, plg. lie. *vargìngas*, la. *vãrdzîgs* „vargingas" ir s. vok. aukšt. *arming* „vargšas žmogus", lie. *galìngas*, la. *varîgs* „stiprus" ir s. vok. aukšt. *mahting* „stiprus žmogus" ir t.t. A. Vaillant'as (1970; 1974: 494) baltų kalbų priesagą *-ingas* buvo linkęs laikyti germanizmu. Tačiau tai visai neįtikima (Skardžius 1972: 96).

§ **16.** Baltų kalbų vediniai su *-*ingo*- yra augte suaugę su visa baltų kalbų darybos sistema.

1. Baltų kalbose greta priesagos *-*ingo*- turime ir seną priesagą *-*ino*- be determinatyvo *-*g*-. Pažymėtina, kad kai kurių būdvardžių priesaga *-*ingo*- ir *-*ino*- reikšmė visai sutampa, plg. s. lie. *kruvingas* „kruvinas" ir *krùvinas*, s.b.sl. *krъvьnъ* „kruvinas" (ŽD 120). Be to, baltų kalbose daiktavardėdami priesagos *-*ino*- (ypač naujesnės formos priesagos *-*inio*-) būdvardžiai irgi linkę gauti ypatybės turėtojo reikšmę (žr. §§ 4–8).

2. Baltų kalbose prie priesagos *-*ino*- prilipo ir determinatyvas *-*d*-. Antai su prie *-ind-* padaryta gentivardis *galindai*, kurio pirminė reikšmė galėjo būti „gale gyvenantys" (plg. lie. asmenvardžius *Galìnis* ir *Galindžius*) ir kuris savo daryba panašus į anksčiau minėtą gentivardį *jotvingiai* (žr. § 13). Priesaga *-ind-* randame vietovardžiuose: pr. *Karwinden, Stubynden*, lie. *Gelind-énai* Pln, *Nerìnd-aičiai* Tl, lietuviškose pavardėse *Dalìnda, Dubrindỹs, Tilindỹs*[8], vandenvardyje *Kelinda* Pln (Vanagas 1970: 167). Priesaga *-ind-* turi variantą *-and-*, su kuriuo kaip ir su *-ang-* padaryta vandenvardžių, pvz.: *Gylánda* Pgg, *Samándis* Smal ir kt. (Vanagas 1970: 91), plg. dar vedinius su *-und-* (pvz.: *klabùndas* „griaumedis", *klabùnda* „kas klupčioja" DaiktvDrR 152) ir minėtus vedinius su *-ung-*.

Kai kurie priesagų *-ing-/-ang-/-ung-* (resp. *-ind-/-and-/-und-*) vediniai (ypač vandenvardžiai) gali būti kilę iš išplėstų heteroklitinio linksniavimo formų liekanų, plg. lie. *Suvìngis*, pr. *Sawange* ir lie. *Savẽlis, Savẽnė*, pr. *suge* „lijimas" (Reynen) E 49; arba lie. *Krūvandà* ir *Krúoja*, la. *kràuja* „status upės krantas, skardis" (Karaliūnas 1987: 190–191, plg. dar Krahe 1959: 242–243).

§ **17.** Tuo tarpu germanų kalbų ypatybės turėtojų pavadinimai su *-ing* neturi tokių gilių šaknų, jų kilmė yra neaiški. Be to, gotų ir kai kuriuose kituose seniausiuose germanų kalbų rašto paminkluose jų labai rėta. Beveik nėra šio tipo

---

[8] Gerullis 1922: 223; Savukynas 1963: 322; Skardžius 1973: 55–56.

vedinių, kurie turėtų atitikmenų visose ar daugelyje germanų kalbų ir galėtų būti laikomi pragermaniškais, jų visai nemini A. Bammesbergeris (1990) savo monografijoje apie pragermanų kalbos vardažodžių morfologiją. W. Meidas (1967: 198 tt.) mano, kad jie paplito gana vėlai, jau atskirose germanų kalbose, be to, ne visose iš karto vienodai plačiai: daugiausia jų randama sen. islandų kalboje (Munske 1964: 8–38; Benett 1966: 657). Skandinavijoje užfiksuota ir daugiausia vietovardžių su *-ing-* (Udolph 1994: 149–161). Gal ten ir ieškotinas jų paplitimo centras?

Taigi kyla klausimas, ar negalėjo priesaga **-ingo-* patekti į germanų kalbas iš vakarų baltų kalbų (o gal ilga pastarosios grupės kalbų kaimynystė tik suaktyvino priesagą **-ingo-* germanų kalbose ir pakeitė pirmykštę jos formą?). Jeigu priimtume šią baltų įtakos hipotezę, lengviau paaiškintume, kodėl germanų kalbos priesagoje *-ing* turi priebalsį *g* vietoj laukiamo *k*. Mat senąjį indoeuropietiškąjį determinatyvą **-g-* atitinka germ. *-k-*. Jį dažnai randame deminutyvuose, kuriuos galima lyginti su baltų kalbų priesagos *-už-* deminutyvais (aut. 1994: 138).

Į germanų kalbas iš vakarų baltų kalbų galėjo ateiti ir priesaga **-ōmen-*. Gal dėl vakarų baltų ir germanų (irgi dažniausiai skandinavų) kalbų kontaktų abiejose kalbų grupėse imta daryti ypatybių pavadinimus su būdvardiška priesaga **-isko-* (aut. 1994a: 31).

§ **18.** Kad vakarų baltų ir germanų kalbų kontaktai buvo seni ir , matyt, ilgalaikiai, leidžia manyti ir prūsų kalbos germanizmai. Antai iš to paties seno germaniško žodžio **xelmaz* „šalmas; tam tikras galvos apdangalas" atsirado du skirtingo senumo prūsų kalbos germanizmai. Pirmasis *kelmis* „kepurė" (Hůt) E 475 pasiskolintas labai seniai, gerokai prieš Kr., o antrasis *ilmis* „stoginė" (Bark) E 234 – veikiausiai pirmaisiais amžiais po Kr.[9]

V. Mažiulis (1981a: 8) teigė, kad vakarų baltai su germanais išbuvo kaimynais apie tūkstantį metų: nuo VIII a. prieš Kr. ligi III a. po Kr.[10] W. P. Schmidas (1986) irgi mano, kad germanų kalbos susiformavo baltų kalbų kaimynystėje. Archeologai pastebi nemaža senų bendrų bruožų tarp vakarų baltų ir gotų kultūrų (Žulkus 1995).

Be to, galimas daiktas, kad dalis vakarų baltų genčių patraukė kartu su germanais prieš Romos imperiją, o kai kurios baltų (gal mišrios su germanais) gentys vėliau sugrįžo atgal. Gal apie tą žygį byloja *galindų* vardo pėdsakai Ispanijoje ir kai kuriose kitose Pietų ir Vakarų Europos vietose (PJa E–H 139–140; I–K 380; Toporov 1980; 1983; 1993 su lit.). Moraviją, Slovakiją bei Čekiją siekia ir arealas, kuriame pastebėta vietovardžių ir asmenvardžių, kilusių iš etnonimo

---

[9] Būga 1961: 85–87; Salys 1985: 274; PJa I–K 42–43, 311–312; PKEŽ II 74, 160–161 su lit.

[10] Beje, dabar V. Mažiulis (1995) iškėlė naują hipotezę, pagal kurią tiek slavų, tiek ir germanų kalbos kilusios iš protobaltų kalbos periferinio dialekto, tik skirtingu metu. Ji primena ir L.Palmaičio (1995) nuomonę, kad prabaltų kalba eanti paskutinė liktinė ide. prokalbės raidos pakopa.

prūsai (Nepokupnyj 1976: 92–103). Antra vertus, archeologiniai duomenys rodo, kad V–VI a. po Kr. Prūsijoje bei Vakarų ir Vidurio Lietuvoje pasirodė naujos polietninės klajoklių gentys, savo materialine kultūra labai artimos gotams bei Romos provincijoms (Šimėnas 1992; 1994). Apie panašaus laikotarpio baltų ir gotų santykius rašoma Jordano „Getikoje", ypač šiuo požiūriu svarbus Teodoriko Didžiojo laiškas aisčiams VI a. (Gudavičius 1982; 1987). Gal kai kurių baltų genčių sugrįžimas iš Romos atsispindi ir legendoje apie lietuvių romėniškąją kilmę bei kunigaikštį Videvutį (plg. Šimėnas 1989; 1994a; Beresnevičius 1995: 77 tt.). Tačiau visa tai reikalauja tolesnių studijų.

Vediniai su priesagomis *-ienas, -iena*

§ **19.** Daiktavardėdami kai kurie būdvardžiai su priesaga *-ienas(-a)* (tai veikiausiai priesagos *-inas(-a)* apofoninis variantas) gavo ypatybės turėtojo reikšmę.

Ypatybės turėtojų pavadinimų su *-ienas* yra vos keli, pvz.: *beržíenas* „balžienas" Dglš (LKŽ I[2] 776, *kiaulíenas* „meitelis" Jnš; Žg (plg. *kiaulíenas,-a* „kaip kiaulės" NS 812; (d.)Rm – LKŽ V 696), *rugienai* „nupjautų rugių ražai" BB 2 Moz 15,7; Dkš (XI 887). Gal čia priklauso ir *kamíenas* (plg. la. *kams*, sl. **komъ* „grumstas, luitas", lie. *kãm-anos*, vok. *Ham* „pavalkai")[11].

§ **20.** Dažni atitinkami moteriškosios giminės vediniai su *-iena* paprastai eina mėsos pavadinimais (DaiktvDr 414–415).

Tokių vedinių randame jau XVI–XVII a. raštuose, pvz.: *aviniena* DP 294_9, *jautiena* SD[1] 196; SD[3] 484; Lex 71, *kuiniena* SD[3] 436, *ožiena* Lex 19, *paršeliena* SD[1] 140, *vištiena* SD[3] 144, *žąsiena* SD[1] 34, *žvėriena* SD[3] 157; Lex 106.

Kiek kitokios reikšmės yra vedinys *prėskienos* „nerauginta tešla" C II 572; Q 516; N; „žydų Velykos" SD[3] 347 (plg. *prėskinės* „t.p." VlnE 155, *prėskienà* „nerauginta tešla" N; „prėska sriuba" J).

Mėsos pavadinimai su **-eino-* turi atitikmenų dar slavų ir italikų kalbose, plg. lie. *žvėríena* ir sl. **zvěrina*, lo. *ferīna*[12].

Vediniai su priesagomis *-ienis, -ienė, -eina/-einė*

§ **21.** Ypatybės turėtojo reikšmę gauna daiktavardėdami ir būdvardžiai su naujesnės formos priesaga *-ienis(-ė)*.

Ypatybės turėtojų pavadinimų su *-ienis* kaip ir su *-ienas* (plg. § 19) yra nedaug. Keli šio tipo vediniai žymi augalų virkščias, pvz.: *bulbiẽnis* „bulvienojas"

---

[11] Būga 1959: 35–37, 295–296; ŽD 287–288; LEW 213; ĖSRJa II 300; ĖSSJa X 179–180.

[12] Leskien 1891: 413; Brugmann 1906: 276 tt.; ŽD 288; BKGF 79; GJL II 212; Butler 1971; Sławski 1974: 123; Vaillant 1974: 363 tt.

Gg; Dbg; Plš; Nmč (plg. *bulbiẽnis,-ė* „bulvinis“ Sb; Sdk; Bb; Slm; Rk; Nmn; Drsk – ŽD 289; LKŽ I[2] 1149; LKA III 29, 143), *bulviẽnis* „bulvienojas“ Kt; Alk; Smk (plg. *bulviẽnis,-ė* „bulvinis“ Jnšk; Čk – LKŽ I[2] 1156; LKA III 29, 143), *kamiẽnis* „bulvienojas“ Kos 45; J(Ds); Ds; Sdk; Dgl; Zr (LKŽ V 176, plg. *kamíenas*, žr. § 19), *ropiẽnis* „ropės lapas“ Dglš; Str; Grv (XI 833).

Žymiai dažniau šios reikšmės vediniai daromi su sudurtine priesaga *-ienojas* (aut. 1997: 125).

§ 22. Tarmėse pasitaiko ir keli kitokios reikšmės NAttr su *-ienis*, pvz.: *beržiẽnis* „beržinė lazda“ Rod (LKŽ I[2] 770), *dryžiẽnis* „dryžas pakulinis audeklas“ Prng; Vdš (II[2] 734), *karštiẽnis* „blynas“ Kb (V 325), *kelniẽnis* „storas pašukinis audinys kelnėms“ Ml; Dg; Ad (V 529), *margiẽnis* „prastas naminis spalvotas audeklas“ Ad; Klt; Prng (VII 852), *rugiẽniai* „ruginiai šiaudai“ JD 227; Dbg; Ds; Kair; Trgn; Pb (plg. *rugiẽnis,-ė* „ruginis“ – LKŽ XI 887), *saldiẽnis* „saldė“ Arm; Grv; Zt; „saldus patiekalas“ Vrn; Žln (plg. *saldienė*, žr. § 23, *saldiẽnis,-ė* „neraugintas, turintis saldumo“ Ėr; Nč – LKŽ XII 64).

§ 23. Dideliame aukštaičių tarmės plote su priesaga *-ienė* daromi įvairūs valgių pavadinimai (ŽD 289–290; DaiktvDr 347–348; LKA III Žemėl. Nr. 125, p. 138–139).

Tokių vedinių užfiksuota jau K. Sirvydo žodyne. NAttr *bėralienė* „nevėtytų rugių duona“ SD[3] 21, 29, *miltienė* „miltų tyrė“ SD[3] 99, *pautienė* „kiaušinienė“ SD[1] 45; SD[3] 84 vartojami tarmėse. Vedinys *saldienė* „saldumynas“ SD[3] 164 (t.p. [K]) dabar tarmėse turi reikšmes „saldė“ Vdš; Grv; Lz; „saldi duona“ Knv (LKŽ XII 64), *džiovienė* „džiūvėsis“ SD[3] 78 – „džiova“ Rd (plg. *džiovẽ* „sudžiovinta duona“ Alvt; „džiova“ Q 333; Ds; Prng; Dgl; Ktk – LKŽ II[2] 1022, 1023).

Be to, vediniai su priesaga *-ienė* dažnai žymi žmonas ir pateles.

§ 24. Su senesnės formos priesaga *-eina* ar *-einė* (apie jos kilmę žr. DaiktvDrR 64–65) padarytas miškų deivės vardas *Medeina* ar *Medeinė*[13], plg. pavardę *Augšteĩnis*, miesto vardą *Raséiniai* (ŽD 290) bei vandenvardžius *Kuléinis* Mrk, *Storeĩnis* Sem, *Kruteinė* Klp (Vanagas 1970: 110).

Vediniai su priesagomis *-ainis/-ainys(-ė), -aina*

§ 25. Priesaga *-ainis(-ė)* – tai priesagos *-ienis(-ė)* apofoninis variantas. Su ja lietuvių kalboje irgi daromi ypatybės turėtojų pavadinimai, bet rečiau negu su *-ienė*.

XVI–XVII a. raštuose buvo labai paplitęs dabar išnykęs vedinys *tėvainis* „įpėdinis, turto paveldėtojas“ (plg. la. *tęvainis* „senas, gerai pažįstamas vyras“ ME IV 179; LVG 328). J. Bretkūno raštuose dažnas vedinys *gentainis(-ė)*

---

[13] Skardžius 1954: 221; Gimbutienė 1985: 152; Zinkevičius 1987: 91; Eckert 1992: 3–4; Greimas 1993.

„giminaitis, tos pačios genties žmogus, draugas“ BP 13X; BB GG 1,9; 1,15; Pat 8,4, užfiksuotas ir dabartinėse Klaipėdos krašto tarmėse (Klp; Pj – LKŽ III 237). XVII a. Mažosios Lietuvos žodyne „Clavis Germanico-Lithuana“ (II 347) randame vedinį *apvalainis* „apvalus medžio gabalas“ (dar R II 296; Kair; „kočėlas“ Klvr, plg. dar *apvalaĩnis,-ė* „apvalus; pailgai apskritas“ LKŽ I[2] 278).

§ **26.** Dabar su priesaga *-ainis(-ė)*, kaip ir su *-ienė* (plg. § 23), dažniausiai daromi valgių pavadinimai:

1) paprastai iš daiktavardžių, pvz.: *aguonaĩnis* „aguonų pienas“ Šmk; „pyragas su aguonomis“ Rs (LKŽ I[2] 28), *avižaĩnis* „avižinių miltų ragaišis“ Vkš (plg. *avižaĩnis,-ė* „avižinis“ R; K; S.Dauk; J; Skr – LKŽ I[2] 531), *bulvaĩnė* „bulvių sriuba“ Plv (plg. *bulvaĩnis,-ė* „bulvinis“ J – LKŽ I[2] 1154), *cibulaĩnė* „padažas, skystas valgis, kur daug svogūnų“ Grš; Snt (II[2] 19), *duonaĩnė* „sriuba iš duonos maišymo, duonos plutų ar miltų“ J; Skr; Erž (II[2] 870), *kravaĩnis* „duona, kepta su krauju“ Vkš (VI 485), *kunkulaĩnė* „kukulių sriuba“ Skr (VI 900), *medaĩnis* „meduolis“ Šl (VII 982), *miežaĩnė* „miežinė duona“ R II 169; „prasta, rupi duona“ Trkn, *miežaĩniai* „miežiniai miltai“ Vl, *miežaĩnis* „miežinis pyragas“ Kos 20; Brs; Skd (plg. *miežaĩnis,-ė* „miežinis“ R II 169; K; J; S.Dauk; Vl; Šts; Vkš – LKŽ VIII 158), *padažaĩnis* „košė, valgoma pasidažant“ Vdk (IX 41), *paplotaĩnis* „plona duonos bandelė“ J; Als; Šlč (plg. *paplótis* LKŽ IX 377), *uogaĩnė* „uogų sriuba“ Žvr (XVII 478), *vyšnaĩnė* „duonos ir vyšnių mutinys“ Nm; Žvr; Snt; Lkš; Šk; Grš; „vyšnių košė“ Snt (LKŽK).

2) retkarčiais iš būdvardžių, pvz.: *apskritaĩnis* „kukulis“ Up(LKŽ I[2] 263), *juodaĩnis* „kepinys iš kraujo“ Ll (IV 391, *saldaĩnis/saldáinis/sáldainis* (paplitęs tarmėse, ypač žemaičių), *saldaĩnė/saldáinė* „saldainis“ (paplitęs Aukštaičiuose LKŽ XII 62), *sausaĩnis/sausáinis* „džiūvėsis“ J; JD 166; (d)Šln; „tešlainis“ Mšk; „kiauru viduriu kukulis“ Štk, *sausáinė* „tešlainis“ Pv (XII 204).

§ **27.** Tarmėse (daugiausia vakarinėse) pasitaiko ir kitokių priesagos *-ainis(-ė)* ypatybės turėtojų pavadinimų:

1) iš daiktavardžių, pvz.: *ausaĩnis* „medinis indas su ausimis; išsižiojėlis“ Yl (LKŽ I[2] 500), *bárzdainis* „barzdočius“ Grg (I[2] 674), *brólainis* „brolio sūnus“ Skd; „pabrolys“ Jnš (I[2] 1068), *grióvainis* „žiopla“ Rd (plg. *griovà, grióvas* „kerėpla, nevikrus žmogus ar gyvulys“ LKŽ III 614–615), *keláinis* „pašiūrė“ Pvn; Al; Gd (V 504), *kýlainis* „kas su kyla“ Šts; Ms (V 773), *lepšaĩnis* „ištižėlis“ Vdk (VII 369), *meldaĩnis* „užaugęs ežeras“ Trg (ŽD 286), *molaĩnė* „moliena“ Lš (LKŽ VIII 334), *pakelaĩnis/pakeláinis/pakelainỹs* „pašiūrė“ Smn; Al; Lš; Alv; Mrs; Krok (IX 163), *pleperaĩnė* „kas mėgsta niekus šnekėti“ Rs, *plepetaĩnė* „plepys“ Alk (ŽD 287), *šakaĩnis/šākainis* „išsišakojęs medis“ Tv; End (plg. *šakaĩnis,-ė, šākainis,-ė* „šakotas“ Tv; Jdr – LKŽ XIV 400), *šilaĩnė* Prn; Mrj; Lkč; Nm; KrR; Vlkj; Brt; Pkn; Gs, *šilaĩnis* „smiltinga, lengva žemė“ LTR(Dt); Jsv (plg. *šilaĩnis, -ė* „šilinis“ J; Ss; Žvr – LKŽ XIV 778), *žabaraĩnis* „išsikraipęs rąstas“ Tv (LKŽK);

2) iš būdvardžių, pvz.: *apskritaĩnis* „apskritaburnis“ Lkš; Šk (plg. *apskritaĩnis,-ė* „pailgai apskritas“ Slm – LKŽ I² 263), *dryžaĩnis* „dryžas audeklas, drabužis“ Sk; Škn (plg. *dryžaĩnis/drýžanis, -ė* „dryžas“ J; Lnkv – LKŽ II² 733), *gyvaĩnė* „gyvuonis“ Pš, *gývainis* „t.p.“ Prk; Stb; Klov; Brž; Sml; „voties gėluo“ Sdb (III 361);

3) iš skaitvardžių, pvz.: *ašmáinė* „aštuonių gorčių talpumo indas javams seikėti ar sėti“ Grk; Rs; Plt; „toks biralų saikas (aštuonis gorčiai)“ Erž; Skdv; Vdk, *ašmáinis* „aštuonių gorčių indas“ Rp; Vdk; Rs; „toks sviesto matas“ B; [K]; „žemės valako aštuntadalis“ Kos 216; Šd (plg. *ašmáinis,-ė* „aštuonių gorčių didumo“ J – LKŽ I² 338), *ketvirtáinis/ketvirtaĩnis* „ketvirtis“ N; K; J; NT Luk 3,19; A 1884,263; Nm (plg. *ketvirtaĩnis/ketvirtáinis,-ė* „kvadratinis“ LKŽ V 667–668).

§ **28.** Senesnės formos priesagą *-aina* turi NAttr *lebedáina* „ištižęs, nerangus, apsileidęs žmogus, lebeda“ Varn (LKŽ VII 218, plg. *plepáina* DaiktvDrR 128).

§ **29.** Latvių kalboje užfiksuotas vienas kitas ypatybės turėtojo pavadinimas su *-ainis(-e)*, pvz.: *pirkstaini* „pirštinės“, *vilnaine* „didelė vilnonė skara“ (LVG 327–328). Kad būdvardžiai su **-oino-* baltų kalbose ėmė daiktavardėti ir virsti ypatybės turėtojų pavadinimais gana seniai, rodo ir pr. *deynayno* „ryto žvaigždė, aušrinė“ (Morgenstern) E 5 (PJa A–D 318; PKEŽ I 188 su lit.).

Vediniai su priesagomis *-ynas(-ė), -yna*

§ **30**. Su priesaga *-ynas(-ė)* padarytas vos vienas kitas ypatybės turėtojų pavadinimas.

Pirmiausia minėtinas senas baltiškas vedinys *kaimýnas/kaimȳnas(-ė)*[14], plg. pr. acc. sing. *kaimīnan* „kaimyną“ (Nachbar) III 69_{15}, iš dalies la. dial. *cìemĩns* (LVG 319; BKGF 79; PKEŽ II 75–76).

Jau K. Sirvydo žodyne (SD³ 152, 170) randame NAttr *lazdýnas*. Mažosios Lietuvos (C II 96; Q 96; N; [K]) ir J. Pabrėžos raštuose užfiksuotas vedinys *moterýnas* „skaistažiedė moteržolė“, A. Juškos žodyne (I 398) – *ežerýnas* „išdžiūvęs ežeras“.

Ypatybės turėtojo reikšmę dar turi keli tarminiai vediniai su *-ynas(-ė)*, pvz.: *kojýnas* „pastovas, pakojė“ Dov (LKŽ VI 295), *kūlýnas* „krūmas išaugęs iš vie-

---

[14] Šis vedinys XVI–XVII a. raštuose, be dabar įprastinės reikšmės „greta gyvenantis žmogus“ (SD³ 39; Lex 63), turėjo dar reikšmę „pavaldinys, nelaisvas žmogus“ DP 3X; PK 120_{11}. Vedinys *kaimýnas* pateko į Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštijoje kanceliarine slavų ir lenkų kalbomis rašytus raštus, kur jis reiškė tam tikrą valstiečių baudžiauninkų kategoriją (Jablonskis 1930; Jurginis 1962). S. Daukantui irgi buvo dar pažįstama *kaimýno* reikšmė „valstietis, kaimo gyventojas“ (Subačius 1993a: 64; DaukŽ I 511). Taigi vedinys *kaimýnas* veikiausiai yra sudaiktavardėjęs būdvardis, kadaise turėjęs reikšmę „kaime gyvenantis, kaimui priklausantis, iš kaimo kilęs“ (Mezger 1960: 297–298; Lingys 1970: 297–299).

no kelmo“ BM 140; BsMt II 201; LTR(Jnš); Jnšk; Krp (VI 833), *lebedýnas* „ištižėlis“ Trak (VII 218), *motýnė* „senoji bulvė, iš kurios išauga naujos“ Šts (VIII 369), *senýnas* „labai susenęs žmogus“ LMD(Tvr) (LKŽ XII 390), *sūpuoklýnas* „liūnas“ Lz (XIV 205), *šaltýnas* „šaltinis“ Rm (XIV 268).

§ **31.** Labai artimi ypatybės turėtojų pavadinimams yra pietų aukštaičių tarmei būdingi su šia priesaga padaryti deminutyvai, žymintys paukščių vaikus (pvz.: *genýnas* „genio vaikas“, *karvelýnas* „karvelio vaikas“, *kranklýnas* „kranklio vaikas“ ir t.t., žr. ŽD 267), patroniminės kilmės pavardės (pvz.: *Aleksýnas, Kasiulýnas, Vitukýnas* ir t.t.), atrodo, turinčios atitikmenų prūsų kalboje (pvz.: *Antonyn, Dirsenyn, Kickenyn* ir kt., žr. Savukynas 1966: 172–173; Zinkevičius 1987: 42), bei daugiausia Mažosios Lietuvos raštuose užfiksuoti kai kurie giminystės terminai (aut. 1994: 144–145).

Su priesaga *-yna* padarytas vedinys *kaimyna* „kaimynė“ Q 356 ir deivės vardas *Žemyna*[15].

§ **32.** Ypatybės turėtojų reikšmę kartais gauna būdvardžiai su **-īno-* ir kai kuriose kitose giminiškose kalbose. Antai lie. *kaimýnas* (žr. § 30) savo daryba ir reikšme labai artimas lo. *vīcīnus* „kaimynystėje esąs“ ir „kaimynas“, s. b. sl. *sěminъ* „šeimynai priklausąs“ ir „vergas“ (BKGF 79; PJa I–K 149–151). Galbūt lie. *svýnas* „kiaulių mygis“ Trš; Akm; Trk; Lž; Mžk (LKŽ XIV 363) atitinka germ. **svīnam*, iš dalies sl. **svinьja* „kiaulė“, bet plg. la. *svīns* „purvinas, suterštas“, s. b. sl. *svinъ*, lo. *svīnus* „kiaulių“ (Karaliūnas 1994: 128–129; PKEŽ IV 176–177, žr. dar aut. 1995: 186).

Slavų kalbose gana paplitę singuliatyviniai vediniai su **-īno-*, padaryti iš kuopinių pavadinimų ar genčių vardų, pvz. sl. **bratinъ* „brolis“ : **bratьja* „broliai“, **Rusinъ* : **Rusь* (Sławski 1974: 120).

Ypatybės turėtojo reikšmę turi kai kurie vediniai su **-īno-* ir sen. graikų kalboje, pvz.: φοξῖνος „tokia upių žuvis“: φοξός „smailas“ (Brugmann 1906: 276; Chantraine 1933: 204).

Taigi būdvardžiai su **-īno-* seniai buvo linkę daiktavardėti ir gauti ypatybės turėtojų reikšmę. Tačiau šio tipo vediniai baltų kalbose nepaplito. Baltų kalbose su priesaga **-īno-* dažniausiai daromi kuopiniai pavadinimai (aut. 1995: 184) ir deminutyvai (aut. 1994: 144–145).

Vediniai su priesagomis *-umynas, -umyna, -umynė*

§ **33.** Kiek daugiau lietuvių kalboje padaryta ypatybės turėtojų pavadinimų su sudurtine priesaga *-um-ynas*, pvz.: *brangumýnas/ brangumȳnas* „brangus daiktas“ BsP II 261; Vd; Mrj; Alk (LKŽ I[2] 998, plg. *brangùmas*), *gardumýnai/gar-*

---

[15] ŽD 269, 270; Skardžius 1954: 223; Meid 1957: 125; Gimbutienė 1985: 151–152; Zinkevičius 1987: 90; Greimas 1990: 434 tt.; York 1993: 247.

dumỹnai „gardus valgis“ DP 3X; SE 166_2; K; J; Ldvn; Lp (III 123), *gilumýnas* „gili vieta“ Nč (III 304, plg. *gilùmas, gilumà*), *juodumỹnai* „nešvarumas, juodas daiktas“ K I 266, 309, 698 (plg. *juodùmas*), *kartumýnai/kartumỹnai/kartumynaĩ* „kartus daiktas“ RB Rd 3,15; K; J II 47; Ds (ŽD 268; LKŽ V 346, plg. *kartùmas*), *klampumýnas* „klampynė“ Km; Mrs; Rud; Kb (LKŽ V 958, plg. *klampùmas*), *margumỹnai* „įvairūs margi daiktai“ K I 269, *margumýnai* „išmarginimas, raštai“ Jrb (LKŽ VII 857, plg. *margùmas*), *retumýnai* „reti krūmai ir medžiai“ Škn (XI 495, plg. *retùmas, retumà*), *riebumỹnai* „riebūs valgiai“ K.Donel; N; K (plg. *riebùmas*), *saldumýnai/saldumỹnai/saldumynaĩ* K; Mit I 19(Rg); J; J.Bil; V.Krėv; Zp; Jrb; Sdk; Ds (ŽD 268; LKŽ XII 70, plg. *saldùmas*), *skanumýnai/skanumỹnai* „skanėstas“ Sch 178; Mit I 19(Rg); K; Slnt; Lk (LKŽ XII 738, plg. *skanùmas*), *tankumýnas* (paplitęs daugelyje tarmių LKŽ XV 815, plg. *tankùmas, tankumà*), *žalumýnai* Jdr; PumŽ; Pgg; Graž; Krs; Ut; Mžš; Kair; Alv; Snt (plg. *žalùmas, žalumà*), *žirgumýnai/žirgumynaĩ* „lapuočių medžių grūdų ankštys“ Lkm; Dkk; Ds; Švnč; Dbč (LKŽK).

§ **34.** Priesagos *-umynas* turi šiuos retus paradigminius variantus:

-umyna, pvz.: *lygumyna* „lyguma“ MŽ II 186; N, *tankumynà* „tankumynas“ Rdm; Pls; Rod (LKŽ XV 815);

-umynė, pvz.: *gardumynės* „gardumynai“ R (plg. *gardumýnai*), *juodumỹnė* „juodos rūdys“ Ml (LKŽ IV 411, plg. *juodumýnai*), *klampumỹnė* „klampumynas“ Sdk; Ut (V 958), *tankumỹnė* „tankumynas“ BsP II 592; LTR(Dkk); DS 66(Rs); Skdt; Ds (XV 815).

Su priesaga *-umynas* ir jos variantu *-umyna* kai kuriose lietuvių kalbos tarmėse daromi ypatybių pavadinimai (aut. 1992: 43). Be to, šio tipo vediniai siejasi ir su kuopiniais pavadinimais su priesagomis *-ynas, -yna, -ynė* (aut. 1995: 184–186).

Vediniai su priesaga *-(i)ūnas(-ė)*

§ **35.** Dabar vartojama daugiau kaip pusantro šimto ypatybės turėtojų pavadinimų su šia priesaga (DaiktvDr 349–350; DaiktvDrR 148–149).

Tuo tarpu XVI–XVII a. raštuose jų yra vos keli. Jau tuo metu buvo plačiai paplitęs vedinys *viršūnė*. Tarmėse vartojamas ir NAttr *dykūnas* C II 89. Vediniai *didžiūnas* „didikas“ SD[3] 56, 99, 248, 478; SP 9X; SIG 7X; SE 19_4; Ch[1] Apr 6,15, *galūnas* „stipruolis“ SD[3] 177, 181; SP II 94_{16}; SE 22_{26}, 63_{13}; Ch[1] 6X; Ch 1 Sam 17, 51; „didikas“ MP 44 („galvažudys“ M.Valanč; S.Dauk), *karaliūnas* „karaliaus sūnus“ (plačiai paplitęs XVI–XVII a. raštuose), *žygūnas* „pasiuntinys“ Lex 70a; C II 299 (t.p. Krz 413; R II 81; MŽ II 107; N; [K]; L 523; BŽ 100, 600; M ir kt. raštuose) dabartinei kalbai jau nebūdingi. Vedinys *gerūnas* „smagumams atsidavęs“, apskritai, žinomas tik iš SD[3] 379. Dar keli senųjų raštų vediniai su *-(i)ūnas(-ė)* siejasi tiek su vardažodžiais, tiek su veiksmažodžiais (DaiktvDrR 148).

Senieji dokumentai ir gyvenamųjų vietų vardai rodo, kad XVII a. vidurinėje Lietuvos dalyje su priesaga *-(i)ūnas* plačiai buvo daromi tėvavardžiai, kurie ilgainiui virto pavardėmis, pvz.: *Aleksiejūnas, Balčiūnas, Tamošiūnas* ir t.t.[16]

§ 36. Prūsų kalboje irgi būta nemaža asmenvardžių su *-ūn-*. Ypač senas dievo vardas *Perkūnas*, bendras lietuvių, latvių ir prūsų kalboms: iš čia lie. *perkūnas*, la. dial. *pę̃rkūns*, pr. *perkunis* (Donner) E 50, plg. dar lie. *Medūnas* ir pr. *Medun*, lie. *Norūnas* ir pr. *Norune* (taip pat latvių kalbos vietovardį *Nārūni*, žr. Arumaa 1963: 78), lie. *Vilūnas* ir pr. *Willune* (Trautmann 1925: 168–169; SV 46).

Tuo tarpu bendrinių ypatybės turėtojų pavadinimų su *-ūn-* prūsų kalbos tekstuose galima sakyti nėra, išskyrus gal tik *alkunis* (Elboge) E 110 (plg. lie. *alkūnė*, la. dial. *ęlkûne*), kurį tik etimologiniu požiūriu galima laikyti priesagos *-ūn-* vediniu (PKEŽ I 67–68). Jų buvimą galėtų rodyti du veikėjų pavadinimai su *-ūn-* (DaiktvDrR 149).

Latvių kalboje vediniai su atitinkama priesaga *-ūns*, apskritai, labai reti, pasitaiko tik kai kuriose tarmėse, plg. lie. *viršūnė* ir la. *vìrsûne* (LVG 320; Reķēna 1995: 96).

§ 37. Minėti baltų kalbų duomenys leidžia spėti, kad bendriniai daiktavardžiai su *-(i)ūnas* dabartinėje lietuvių kalboje gali būti neseniai paplitę. Gal apie tai byloja ir jų kirčiavimas. Mat tikriniai daiktavardžiai su *-(i)ūnas* lietuvių kalboje yra išlaikę senesnę tvirtapradę priegaidę, o daugumą šio tipo bendrinių daiktavardžių imta kirčiuoti tvirtagališkai. Išimtį sudaro vos keli vediniai, tarp jų ir senuosiuose raštuose (žr. § 35) paplitę *viršūnė, karaliūnas*, kai kur tarmėse ir *didžiūnas* šalia dažnesnio *didžiūnas* (Pakerys 1994: 93–94, 121; Stundžia 1995: 65–66 su lit.). Lietuvių kalbos tarmėse yra užsilikę keli nesudaiktavardėję irgi tvirtagališkai kirčiuojami būdvardžiai, pvz.: *saldūnas* „saldus" (DaiktvDrR 150). Tad dalis lietuvių kalbos bendrinių daiktavardžių, turinčių tvirtagalę priegaidę, gali būti neseniai sudaiktavardėję būdvardžiai, plg. *saldūnas* „saldus" ir „saldus vaisius". Be to, matyt, vyko vedinių su priesagomis **-ūno-* ir **-ōn-* kontaminacija. Kitaip tariant, priesagos **-ūno-* vediniai ėmė stumti senesnius vedinius su **-ōn-*, kurių nemažai daliai būdingas oksitoninis kirčiavimas. Galbūt taip ir atsirado K. Būgos (1959: 333 tt.) aptarti dubletai su *-(i)ūnas* ir *-uon-* (plg. *atskalūnas* ir *atskaluonìs*, *pasalūnas* ir *pasaluonìs* ir t.t.), taip pat nauja priesaga *-uonas* (DaiktvDrR 151 su lit.). Be to, tvirtagališkai kirčiuoti imta ir nemažą dalį panašių ypatybės turėtojų pavadinimų su *-onas* (plg. § 44). Tokį kirčiavimą galėjo nulemti ir bendras polinkis *o* kamieno daiktavardžius kirčiuoti oksitoniškai, susijęs su kadaise egzistavusia kuopine daugiskaita (plg. Stundžia 1994: 20–21; Mikulėnienė 1996). Žinoma, negalima visai atmesti ir galimybės, kad priesagos *-(i)ūnas* vediniams plisti galėjo turėti įtakos ir slavų kalbos, kuriose gausu ati-

[16] Salys 1930: 138–139; Zinkevičius 1977: 153–155; Maciejauskienė 1977: 162–163.

tinkamų vedinių su panašios kilmės priesaga *-unъ* (žr. § 38). Tačiau tas poveikis negalėjo būti labai didelis, nes lietuvių kalboje turime vos kelis aiškius slavizmus su pabaiga *-ūnas*, pvz.: *apiekūnas* „globėjas".

§ 38. Priesagos *-ūnas* kilmė nėra aiški, prikurta visokių hipotezių (apie jas žr. aut. 1991: 30–31; DaiktvDrR 149–150).

Formos požiūriu šios priesagos vediniai artimiausi lo. *tribūnus* „apygardos vadas" : *tribus* „apygarda", *Portūnus* „uosto dievas" : *portus* „uostas"[17], s. ind. *dámūnas-* „priklausantis namams; namų saugotojas" (plg. lo. *domus*, s. b. sl. *domъ*, lie. *namūn-aĩtis*)[18].

Antra vertus, pagal savo funkciją priesaga *-ūnas* (< **-ūno-*) labai glaudžiai siejasi su sl. *-unъ* (< **-ouno-*). Su šia priesaga slavų kalbose irgi plačiai daromi ypatybės turėtojų pavadinimai[19], plg. lie. *saldūnas* ir serb.-kroat. *slȁdun* „saldus vaisius" (Martynov 1973: 39). Tačiau skiriasi balt. **-ūno-* ir sl. **-ouno-* priesagų formos. Beje, slavų kalbose yra keli vediniai su *-ynъ*, tiksliai atitinkantys balt. *-ūnas*, plg. sl. **Perynъ* // **Perunъ* „Perkūnas", **pelynъ* // **pelunъ* „pelynas, mėtėlė" (Sławski 1974: 134).

§ 39. Baltų kalbų dievo vardas *Perkūnas* lyginamas su s. isl. *Fjǫrgyn* „perkūnijos dievo Toro motina", go. *farguni* „kalnas", keltų *Hercynia silva* bei sl. **Perunъ*, het. *perunaš* „uola" (pastarasis gali būti ir visai skirtingos kilmės, žr. Watkins 1995: 530). Tuo remdamiesi kai kurie tyrinėtojai bando rekonstruoti indoeuropietišką dievo vardą **per(k^u)uno/per(k^u)ūno-* [20]. Tačiau ir čia iškyla problema, kaip paaiškinti skirtingą šių vedinių formą (plg. dar la. *pę̄rkūns, pę̄rkauns, pę̄rkuons* ME III 208, 209). Veikiausiai minėti vediniai atsirado atskirose indoeuropiečių kalbose, bet dėl panašių semantinių motyvų, galbūt kaip senovinio dangaus dievo priežodžiai (rimažodžiai). Be to, neaišku, ar baltų kalbų vedinys *Perkūnas* padarytas iš indoeuropietiškojo, baltų kalbose išnykusio ąžuolo pavadinimo **perk^{u}u-*[21], ar iš veiksmažodžio **per-* „mušti" (plg. lie. *pérti*), išplėsto determinatyvu *-k-*[22]. Pirmąją

---

[17] Kretschmer 1896: 133; Brugmann 1906: 280; Hofmann, Leumann 1928: 223; Schulze 1966: 361; Specht 1932: 215–216 ir kiti.

[18] Specht 1932: 216; Wackernagel, Debrunner 1954: 499; Meid 1957a.

[19] Vondrak 1924: 549 tt.; Sławski 1974: 134; Vaillant 1974: 624–626.

[20] Ivanov 1958; Ivanov, Toporov 1974; Ind 615, 792 tt.; Danka, Witczak 1995: 128, plg. dar Porzig 1954: 120, 196; Nagy 1974.

[21] Hirt 1892: 480–481; Güntert 1914: 203 tt.; Brückner 1922; 1974: 414; Specht 1939: 57; ŽD 281; IEW; Meid 1957: 125–126; 1993; Szemerényi 1964: 307–308; Friedrich 1970: 21; Maher 1973: 457–459; Markey 1986: 256; Dunkel 1988–1990; Bader 1989: 33 tt.; LEV II 38–39; Hamp 1995; PKEŽ III 265–266.

[22] Grienberger 1896; Trautmann 1910: 395–396; ME III 209; LEW 575; Skardžius 1963; Gimbutas 1973 su lit.; Jakobson 1985: 19 tt.; Mayrhofer 1996: 969; Laurinkienė 1996: 23–32. W. Krogmannas (1955: 4 tt.) *Perkūną* sieja su kitu šaknies **per-* veiksmažodžiu, reiškusiu „purkšti, pasipilti, pažirti, pūsti", plg. lie. *pirkšnìs* „smulkutė žarija karštuose pelenuose", s. air. *riches* „anglių žarijos", gr. πρηστήρ „žaibo blyksnis; smarkus vėjas". Dar mažiau įtikimas J. Otrębskio (1962: 64–65) bandymas vedinyje *Perkūnas* įžvelgti dvi šaknis **per-* (plg. lie. *pérti*) ir **ker-* (plg. lie. *kiršti*).

prielaidą remtų ta aplinkybė, kad su priesaga *-ūnas* baltų kalbose (kaip ir su jos giminaičiais kitose indoeuropiečių kalbose) dažniausiai daromi vardažodiniai, o ne veiksmažodiniai vediniai (plg. DaiktvDrR 148–150).

§ **40.** Priesagos *-ūnas* ypatybės turėtojų pavadinimams atsirasti veikiausiai padėjo pamatą senas, galbūt vėlyvosios indoeuropiečių prokalbės laikus siekiantis, polinkis su būdvardine priesaga **-no-* daryti „šeimininko, vado" reikšmę turinčius socialinius terminus; be minėtų lo. *tribūnus*, s. ind. *dámūnas-* (žr. § 38), plg. dar lo. *dominus* „viešpats", go. *kindins* „genties vadas", s. isl. *drottinn*, gr. κοίρανος „karių vadas", got. *þiudans* „karalius" ir kt.[23] Su jais ypač glaudžiai siejasi dievo vardas *Perkūnas* bei iš dalies senajai lietuvių (gal ir prūsų?) kalbai būdingi tėvavardžiai ir kitokie asmenvardžiai su *-(i)ūnas* (jie susiję su socialiniu požiūriu svarbiu paveldėjimo institutu), tvirtapradiškai kirčiuojami vediniai *didžiūnas, karaliūnas* (žr. §§ 35, 37). Tačiau vediniai su *-(i)ūnas* kaip atskiras ypatybės turėtojų pavadinimų darybos tipas turbūt susidarė baltų kalbų dirvoje (plg. Arumaa 1963: 77–78).

Baltų kalbose greta priesagos **-ū-no-* yra dar priesagos **-ou-no-*, **-u-no-*, kilusios iš tos pačios senosios priesagos **-no-*, bet jai prisijungus prie skirtingų kamiengalių (žr. §§ 42–43).

Vediniai su priesagomis *-(i)ūna, -ūnis/-ūnys; -aun-, -un-*

§ **41.** Greta priesagos *-(i)ūnas* kadaise galėjo egzistuoti jos moteriškoji forma *-(i)ūna*, kuri veikiausiai vėliau pakito į *-ūnė*, plg. miško deivės vardą *Žvėrūna* „žvėrių valdytoja, medžiotoja" (Greimas 1990: 393–395; 1993), žemaitiškas pavardes *Stankūna, Girdžiūna* (Salys 1985: 196), vedinį *zvogūnà* „plepys, zvoga" (Senkus 1972: 169), hidr. *Beržūnà* Šlčn, *Martūnà* Dv, *Šerūna* Šll (Vanagas 1970: 202), la. *bricūna* „išdykęs vaikas" (LVG 150, plg. dar DaiktvDrR 150). Mat anksčiau *nomina feminina* buvo dažnai daromi su darybos galūne **-ā-* ir tik vėliau juos baltų kalbose ėmė stumti atitinkamai vediniai su darybos galūne **-(i̯)ē-* (aut. 1993: 38–39).

Keli priesagos *-ūnas(-ė)* vediniai turi *i̯o* kamieno formas, pvz.: *geležūnys* „tokia arklių liga" Dglš; Ds (plg. *geležūnės* Dglš – LKŽ III 214, 217), *viršūnis* „viršūnė" C II 990; N, plg. dar vandenvardį *Sykūnė* ir *Sykūnis* Ašm (Vanagas 1970: 202), taip pat būdvardžius *kartūnis* „kartus", *saldūnis* „saldinis", *tankūnis* „tankiai augantis" (ŽD 281). S. Daukanto raštuose labiau paplitusi *i*-kamienė priesaga *-ūnis* (pvz.: *atskalūnis, marūnis, palikūnis*, žr. Būga 1959: 333) veikiausiai atsirado dėl fonetinių priežasčių iš *-uonis*, plg. *atskaluonìs, maruonìs, palikuonìs*[24].

---

[23] Plg. Saussure 1965: 309–310; Meid 1957; 1957a; 1966; Watkins 1966: 45t.; 1990: 296–297; Benveniste 1970: 301 tt.; Dunkel 1988–1990: 3–4.

[24] Specht 1932: 223–224; Skardžius 1937: 129–130; ŽD 281–282.

§ **42.** Su priesaga *-aunė* ir jos variantu *-aunys* padaryti NAttr *gēležaunės* Lp, *geležaunỹs* „tokia arklių liga“ Kn (LKŽ III 214, plg. *geležū́nės, geležū́nys*, žr. § 41), plg. dar vandenvardžius *Bradaūnis* Akm, *Vardáunis* Vrn (Vanagas 1970: 100), galbūt ir helonimą *Vilkaunė* Vid (Bilkis 1998: 58–59).

Atitinkamą priesagą *-auns(-e)*, be minėto *pę̃rkauns* (žr. § 39), turi dar šie tarminiai latvių kalbos vediniai: *alkaune* „alkūnė“ (plg. *ęlkûne*, žr. § 37), *kalpaune* „merga“ (plg. *kalpūne* ME II 144), *griezaune* „suvedžiotoja; netvarkingas moters kambarys“, vietovardžiai *Bigauņi, Bę̃rzaune* (LVG 321). Šio tipo vediniai tiksliai atitinka slavų kalbų vedinius su *-unъ*.

§ **43.** Priesagą *-unas* (su variantais *-una, -unis, -unė*) lietuvių kalboje turi vienas kitas vandenvardis: *Nemunas* (plg. *nemùnė/nemunẽ* „kelmutis“, žr. Būga 1959: 214, 280–284; 1961: 534, 875; Fraenkel 1938: 5–6; PKEŽ III 174–178), *Kāmuna* Pgg, *Eimùnis* Ad, *Ramùnis, Ramùnė* Pn (Vanagas 1970: 202) bei helonimus: *Agùnė* Dbk, *Medùnė* Vrn (Bilkis 1998: 159).

Juos galima lyginti su la. *deguns* „nosis“ ir vietovardžiais *Baîduņi, Dàuguņi, Kaîkuņas* (LVG 320).

Yra ir tolimesnių giminaičių, pvz.: sl. **okъno* „langas“ : **oko* „akis“ (Sławski 1974: 135), s. ind. *árjunaḥ* „šviesus, skaistus, baltas, sidabro spalvos“ (plg. gr. ἄργυ-ρος „sidabras“, ἀργός „baltas, šviesus; greitas“, galbūt lie. *aržùs* „smarkus, karštas“, žr. Karaliūnas 1994a su lit.; Hamp 1997), *dāruṇáḥ* „tvirtas“ : *dā́ru-* „medis“, av. *tauruna-* „jaunas; jaunuolis“ (plg. gr. τέρυς „silpnas“), s. ind. *píśunaḥ* „daug plepantis, išdavikiškas; išdavikas“ (plg. go. *faih* „apgavystė“, pr. *paikemmai* „apgauname“ (triegen) III 28_4, lie. *peĩkti*), gr. ϑάρσυνος „drąsus, kupinas pasitikėjimo, pasitikįs“ : ϑρασύς „ryžtingas, drąsus, nieko nebijantis“[25].

Priesagos **-ū-no-*, **-ou-no-*, **-u-no-* skiriasi prie **-no-* prilipusiais kamiengaliais, plg. *-u-kas, -ū-kas, -iau-kas, -iuo-ka* (aut. 1996: 113–116).

Vediniai su priesaga *-(i)onas*

§ **44.** Su šia priesaga lietuvių kalboje ypatybės turėtojų pavadinimai daromi retai, daugiausiai iš daiktavardžių, pvz.: *barzdõnas* „kas su barzda“ Trgn; „didelė barzda“ Dkšt (LKŽ I[2] 675), *dirvónas/dirvõnas* (plačiai paplitęs, užfiksuotas jau SD[1] 106; SD[3] 247), *galvõnas* „viršininkas“ BB 2 Moz 18,25; TDr VII 118; „nedidelis debesėlis“ Kp; Šmn; „toks suolas, ant kurio dirbami ratai“ Šmn (LKŽ III 86), *gauronas* „kas su gaurais“ LT I 302, *gerklõnas* „kas pratęs smarkiai rėkti, bartis, keiktis“ Št (LKŽ III 260), *gyslõnas* „gyslotis“ Lkm; Slk; Vj; Dglš; Ssk; Ds; Trgn; Ml; Švnč (III 356), *karaliaučionas* „žmogus iš Karaliaučiaus“ N; Ns 1832,9, *kiemionas* Ch Est 9,19; J, *kiemonas* „kaimietis“ Lex 13; N; [K], *kup-*

---

[25] Brugmann 1906: 279; Schulze 1966: 124; Schwyzer 1939: 491; Wackernagel, Debrunner 1954: 484–486.

rōnas „kas kuprotas“ B; MŽ; K; J.Jabl; Lkm; Rš (LKŽ VI 934), *ligónas* „ligonis“ R II 231; M.Valanč; J; End; Trk; Slnt (VII 478), *márškonas* „lininis, drobinis audeklas“ Lex 58a; B; MŽ II 323; Vv; Krok; Skr; Dkšt; Vlkv (plg. *márškonas,-a* „lininis, drobinis“ BB 3 Moz 16,4; B; MŽ II 323; K; S.Dauk; J; Lž; Vkš; Ms – LKŽ VII 881), *salakōnas* „Salako gyventojas“ Slk; Ant; Avl; Ds (XII 60), *seilōnas* „seilius“ Grš (XII 311), *tėvōnas* „senelis“ Sn (ŽD 273).

§ **45.** Šio tipo vediniai turi atitikmenų latvių (pvz.: *nešķīstāns* „pabaisa, išgama“, *druvāns* „dirvonas“ LVG 305), slavų (pvz.: s. b. sl. *brotanъ* „brolio sūnus“, *županъ* „srities valdytojas“, rus. *velikan* „milžinas“[26]), italikų kalbose (pvz.: lo. *Silvānus* „miško dievaitis“, *Romānus* „romėnas“, *īnsulānus* „salos gyventojas“[27]). Jie atsirado daiktavardėjant būdvardžiams (DaiktvDrR 147).

Vediniai su priesaga *-(i)onis/-onys(-ė)*

§ **46.** XVI–XVII a. didelėje aukštaičių tarmės dalyje buvo plačiai daromi tėvavardžiai su šia priesaga, pvz.: *Janonis, Jurgionis, Petronis* ir t.t.[28]

Priklausomybės reikšmę turi ir tokie senųjų raštų vediniai kaip *dievonis* „Dievo sūnus“ MT XXXV, *kiemionis(-ė)* „kaimietis“ (būdingas daugeliui raštų, plg. *kiemionas*, žr. § 44), *pilionis* „pilies viršininkas“ Lex 46; C II 734 (t. p. Q 246; R; MŽ; N 402); „pilietis“ BP II 480 (t. p. LC 1883,7; „pilies gyventojas“ S.Dauk; „miesto ar dvaro gyventojas“ K.Donel; Gmž; K – LKŽ IX 985), *tėvykščionis* „vietinis gyventojas“ SD[1] 104, *tėvonis* „paveldėtojas“ (būdingas daugeliui raštų, plg. *tėvōnas*, žr. § 44), plg. dar *užgirionis* „užgirietis“ MŽ; N; KŽ; NdŽ, tarminį *sodžiónis/sodžionìs* „sodžiaus gyventojas“ S.Dauk; P; J; Vkš; Žd; Pkl (LKŽ XIII 287).

Mažojoje Lietuvoje ir kai kuriose rytų aukštaičių šnektose vartojami keli panašūs asmenų pavadinimai, padaryti iš miestų vardų, pvz.: *danckionis* „Gdancko gyventojas“ SapGr 19, *karaliaučionìs* „žmogus iš Karaliaučiaus“ KlG 47; KlC 25; R; MŽ II 305; K; LC 1878,31; Kel 1862,38; StngŽ 27; Rsn (LKŽ V 258; LKA III 116)[29], *rygiónis* „rygietis“ Ps; Grž; Lnkv; RdN; Brž (LKŽ XI 594; LKA III 116), *tilžionìs* „tilžiškis“ BzBk XVIII 243; StngŽ 27; Rsn (LKŽ XVI 354; LKA III 117), *vilniónis* „vilnietis“ Arn (LKA III 116).

S. Daukantas buvo pasidaręs ir tautų pavadinimų su *-onis*, pvz.: *norvegijonis* „norvegas“, *kitajonis* „kinas“ ir pan. (Subačius 1993: 172).

§ **47.** Vienas kitas vedinys su *-(i)onis/-onys(-ė)* turi kitokią reikšmę, pvz.: *gyslōnis* „gyslotis“ Ds (LKŽ III 356, plg. *gyslōnas*, žr. § 44), *gyvonė* Pmp, *gyvo-*

---

[26] Vondrák 1924: 546; Vaillant 1974: 616–618.

[27] Brugmann 1906: 280; Hofmann, Leumann 1928: 223–224.

[28] Maciejauskienė 1977: 161–162; Zinkevičius 1977.

[29] Plg. *karaliaučionas* (žr. § 44). Jis gali būti padarytas pagal lenk. *królewczianin* (Leskien 1891: 395; Skardžius 1931: 96).

nìs/gývonis/gyvonỹs „gyvuonis“ R; K; J; Kč; Lš; Pns; Krok; Vs; Mrk (III 384), *gražiõnis(-ė)* „gražuolis“ Vlkv; Gs (III 542), *kójonis* „suolelis duonkubiliui padėti“ Prk (VI 206), *ligónis(-ė)* (plačiai paplitęs jau XVI a., plg. *ligónas*, žr. § 44), *marškõnis* „lininis, drobinis audeklas“ R; K.Donel; Grš; Plv; „čerkasas“ Srv (plg. *marškõnis/márškonis,-ė* „drobinis, lininis“ B; K; Rp; J; LTR(Grk); Jnš; Vkš; Rs; Krš; Grš; Srv – LKŽ VII 882, *marškõnas*, žr. § 44), *pirmonės* „pirmieji gerieji vaisiai“ RB 2 Moz 22,29; K.Donel; KGr 190; K I 131, *pirmonìs* „pirmagimis“ C I 612; B; H; R; K; „pirmasis tarp kitų“ Bb PvR 16,5; LC 1884,39; Ns 1832,3, *šakõnė* „tarpušakis“ Grž (LKŽ XIV 442), *velionìs/veliónis* Koss 265 (An); J I 326; Ds; Sv; Rk; Jž; Užp; Brž (LKŽ XVIII 633).

§ 48. Šio tipo vedinių atitikmenys kitose baltų kalbose nėra labai aiškūs, plg. nebent lie. *Bajonìs* ir pr. *Bayone* (Trautmann 1925: 169) arba la. dial. *baznīcāņi* „žmonės, gyvenantis prie bažnyčios“, *tirdzāņi* „žmonės, gyvenantys prie turgaus“ (jeigu tik jie yra *i* ar *iņo* kamieno, žr. LVG 305; BKGF 76; Frenkelis 1969: 62).

Ne visai aiški yra ir priesagos *-onis* kilmė. Lietuvių kalboje pastebėta slavizmų su šia priesaga, pvz.: *dvarionìs, krikščionìs, miesčionìs* ir kt. (Eckert 1971: 38–40), o slavų kalbose vediniai su *-(j)an-* turėję priebalsinio linksniavimo formų (plg. s. b. sl. *graždane* „miestiečiai“, žr. Vondrák 1924: 542–543). Todėl A. Leskienas (1891: 394–395) kėlė mintį, kad ir pati priesaga *-onis*, vartojama asmenų pavadinimams pagal gyvenamąją vietą daryti, gali būti pasiskolinta iš slavų kalbų. Tačiau P. Skardžius (ŽD 275), J. Prinzas (1968: 110), R. Eckertas (1971: 40–42), neneigdami tam tikros slavų kalbų įtakos, mano, kad priesaga *-onis* yra baltiškos prigimties. Priesagą *-onas* pakeisti į *-onis* galėjo paskatinti panaši priesaga *-uonis*, plg. *gyvonìs* ir *gyvuonìs*, *pirmonìs* ir *pirmuonìs*, *tėvonìs* ir *tėvuonìs*.

Vediniai su priesagomis *-enas, -ena*

§ 49. Priesagą *-enas* turi vedinys *gluõdenas* „varinė gyvatė, žibulys“ S.Dauk; Vp 48; Kv; Ms; Vvr; Slnt; Trk; Šts (LKŽ III 440), atitinkantis la. *gluõdens, gluõdena, gluõdene* (ME I 631; LEW 158). Panašios darybos yra ir pr. *glosano* „varinė gyvatė, gluodenas“ (Blintsleche) E 778 (PJa E–I 266; PKEŽ I 383–384 su lit.), plg. dar vandenvardžius *Duobenas* Vg, *Laũkenas* Lp, *Laũmenas* Dbg (Vanagas 1970: 132).

§ 50. Vardažodiniai priesagos *-ena* vediniai dažniausiai žymi kailius bei odas (kartais iš jų pasiūtus daikus) ir daromi iš gyvūnų pavadinimų.

Du tokie vediniai užfiksuoti jau XVII a. raštuose: *meškenà* „meškos kailis“ Lex 12a (t. p. Q 66; B; S.Dauk; Jn), *oženà* „ožio kailis“ SD[3] 126, 143; Lex 19 (t. p. Q 98; N; J; JV 210, 1061; Vvr – LKŽ VIII 1025).

Kiti daugiausiai vartojami žemaičių tarmėje, iš kur jie atėjo ir į bendrinę kalbą, pvz.: *arklenà* „arklio oda“ S.Dauk; Grg; Vvr (LKŽ I[2] 303), *ėrenà* „ėriuko

kailis“ Kltn (II² 1141), *ežena* „ežio oda“ S.Dauk; Šts; Grg (II² 1168), *jautenà* „jaučio oda“ S.Dauk; M.Valanč; J; Vvr (IV 322), *katenà* „katės kailis“ J; Šts; Vvr; Lš; „piniginė prie juostos“ Kv (V 407), *kiškenà* „kiškio kailis“ J; „kiškio kailio lapinė kepurė“ Grz (V 884), *lapenà* „lapės kailis“ Vvr; Plng (VII 147), *ožkenà* „ožkos kailis“ J; JD 1345; Žem; LMD(Užv); Sk; Brs; Vvr; Vrd (VIII 1035), *šeškenà* „šeško kailiukas“ PP 75; LTR(Šv); Lpl; Vvr (XIV 693), *šunenà* „šuns kailis“ JV 310; Vvr; „apdangalas, apklotas iš šuns kailių“ Kl; Pln; Rt (XV 358), *veršenà* „veršio kailis“ S.Dauk; I; JD 1002; BM 308(Šll); Krž; Ggr; Užv; Šll; Trg, *vilkenà* „vilko kailis“ I; M.Valanč; Žem; PP 28; (d)Vlkš; Vvr; Šl, *zuikenà* „zuikio kailis“ Slnt; Ms; Vvr; End; Plng; Als (LKŽK).

§ **51.** Odą žymi ir vienas kitas vedinys, padarytas iš kitokių daiktavardžių, pvz.: *galvenà/gálvena* „oda, nulupta nuo gyvulio galvos“ S.Dauk; Žml (turi dar reikšmes „lino galvelė su sėklomis“ J; Trgn; Rs; Km; Pš; Vdk; Jnš; Sml; „linų šakutės, ant kurių auga galvelės“ Mrj; Alk – LKŽ III 83), *kojenà* „gyvulio kojų oda“ J; Škn; Dr (turi dar reikšmes „iš gyvulio odos parauktos naginės“ J; Sd; Žr; Brs; Užv; Vkš; KlvrŽ; „smulkios vilnos nuo kojų ar galvos“ Šd – LKŽ VI 295), *žándenos* „žandų oda“ Als; Trš (turi dar reikšmę „žandų plaukai“ I; Štk; Šv; Jdr; Pln; Kltn; Mrj – LKŽK), plg. dar pr. *nognan (<*nōgenan)* „oda (išdirbtas kailis)“ (Leder) E 498 (PKEŽ III 194–195).

§ **52.** Kitokią reikšmę turinčių ypatybės turėtojų pavadinimų su *-ena* yra visai nedaug. Plačiai paplitęs vedinys *sniẽgena* „kikilių šeimos paukštis“, užfiksuotas jau Lex 76a.

Kiti randami tarmėse (daugiausia aukštaičių), pvz.: *aūsenos* „grūdagaliai, išlėkę su varpomis pro arpo ausį“ Sut; Žvr; Stk; Al; Ūd (LKŽ I² 500), *blakenà* „blakių subjaurota drobulė“ J I 214, *dalgenà* „didžioji gaidžio ar kiti paukščio uodegos plunksna“ Ln (LKŽ II² 239), *kotenà* „augalo stiebo dalis palei šaknį“ J(Ilg; Vl), *mẽsena* „mėsa“ Šts (LKŽ VIII 49), *muĩlenos* „muiluotas vanduo, pamuilės“ Alk (LKŽ VIII 387), *rañkena/rankenà* (plačiai paplitęs, žr. LKŽ XI 164; LKA I Žemėl. Nr. 51, 70, p. 112, 117, 129, 137), *skanenà* „skanėstas“ GŠ 105; Rt (LKŽ XII 735), *skùjenos* „nubyrėję spygliai“ Grž; „žuvies žvynai“ Sml (XII 1126), *šāknenos* „linų stiebelių šaknys“ J.Jabl(Mrj); Vlkv; Gs; Lp (XIV 412).

Žymiai daugiau lietuvių kalboje yra veiksmažodinių priesagos *-ena* vedinių, ypač žyminčių veiksmo rezultatą (DaiktvDrR 60, 95, 126, 194, 213).

Vediniai su priesagomis *-enis(-ė), -enius*

§ **53.** Su naujesne priesaga *-enis(-ė)* ypatybės turėtojų pavadinimų yra dar mažiau negu su *-ena*. Vedinys *kaĩmenė* paplitęs jau senuosiuose raštuose.

Išskyrus vedinį *šaltẽnis* „šaltinis“, vartojamą didelėje žemaičių tarmės dalyje ir kai kuriose gretimose aukštaičių šnektose, užfiksuotą jau D. Poškos, S. Daukanto, M. Valančiaus raštuose (LKA I Žemėl. Nr. 104, p. 181; LKŽ XIV 474–475), kiti gana reti, pvz.: *bergždẽnis(-ė)* „bergždžias, nevaisingas gyvulys“ Ds;

Sml; Rod; „kas neturi vaikų“ Ds (LKŽ I² 763), *gargždėnis* „ankštinių šeimos pašarinė žolė“ Dglš (III 132), *kartėnė* „kryžmažiedžių šeimos žolė“ Ps (V 333), *margėnis* „raštuotas, languotas audeklas“ Ds; Rk; Sdk (plg. *margėnis,-ė* „languotas, margas“ Ds – LKŽ VII 852), *mėlėnė* „mėlynė (uoga)“ Žem; Vkš; Als; Pj; Ms; Up; Rs; Vž; Krš; Trk; KlvrŽ (plg. *mė́lenas,-a/mė́lenas,-à* „mėlynas“ Štk; Prk; Krš; Užv; Rdn; Pp; Pvn – LKŽ VII 1029), *raudėnė* „vyburūnė“ Trgn (XI 249), *sūrėnis(-ė)* „kas mėgsta sūriai valgyti“ Sml (XIV 211), *šaltėnė* „vandeninė mėta“ Trgn; „šaltinis“ Grž (XIV 474), *šykštėnis* „šykštuolis“ SkrT; Šl (XIV 768), plg. dar pavardes *Barzdėnis, Kalvėnis, Šakėnis*, vandenvardžius *Bliūdėnis* Dglš, *Juodėnis* Lkm, *Raudėnis* Klvr, *Skardėnis* Šd, *Lygenė* Jšn (ŽD 235; Vanagas 1970: 132–133), helonimus *Juodėnis* Sdbr, *Saldėnis* Št, *Palėnis* Gdr; *Čiubėnė* Švnč, *Pelkėnė* Všt, *Pievėnė* Glv, *Pūkėnė* Antz; Km; Krns, *Rudėnė* Kp, *Šlapėnė* Rd, *Žilėnė* Dl (Bilkis 1998: 88).

§ 54. Latvių kalboje šio tipo vedinių yra gerokai daugiau, pvz.: *vecenis* „senis“, *rîtenis* „rytų vėjas“, *gaîlenes* „voveraitės (grybai)“, *mēlenes* „mėlynės“, *jērene* „avies kailio kepurė“ ir t.t. (LVG 298–302; BKGF 74–75).

Galimas daiktas, kad ypatybės tyrėtojų pavadinimų su *-enio̯- būta ir prūsų kalboje, plg. *warene* „varinis katilas“ (Messingkessel) E 356, *wissene* „gailis“ (Pors) E 622[30], asmenvardžius *Drutene, Jodenne* (SV 44–45).

§ 55. Su priesaga *-enius* padarytas K. Sirvydo naujadaras *šakenius* „vergas, kuriam prieš plakimą uždėdavo ant nugaros dvišakį pagalį ir prie jo pririšdavo rankas“ SD¹ 33; „kas vertas pakarti“ SD¹ 101, plg. dar vandenvardį *Kibėnius* Trgn (Vanagas 1970: 133)[31], helonimą *Čiuotėnius* Kpč ir *Čiuotėnis* Ab (Bilkis 1998: 88).

Vediniai su priesagomis *-anas, -ana*

§ 56. Ypatybės turėtojų pavadinimų su šiomis priesagomis yra vos keletas, pvz.: *dỹkana* „dykinėtojas“ Tvr (LKŽ II² 534), *ratãnas* „ratilas, apskritimas“ J; Krš; Užv; Lk; Rdn; „tam tikras uždaras judėjimo kelias“ Žem; Ub; Als; Trk; Rs; „būrys“ Trk; Žr; Lk (XI 237), *sniẽgana/snieganą̀* „kikilių šeimos paukštis“ SD³ 146; D.Pošk; Sut; N; J; JD 219; Lkm; Ktk; Trgn; Krt; Ign; Lb; „snaigė“ Ds; „gilus sniegas“ J (LKA I Žemėl. Nr. 76, p. 150; LKŽ XIII 249, plg. *sniẽgena*, žr. § 52), plg. dar *kamanas* „pavadis“ C II 1069, *kãmanos*, la. *kamans* „rąsto drūtgalis“ (ME II 148; ŽD 226; PKEŽ II 102–103, žr. § 19), helonimus *Kamãnos, Kamãnai* Vkš, *Mólana* Rm, *Stãganos* Pg, *Ilgãnis* Al (Bilkis 1998: 54).

Su *-anas, -ana* padarytas ir vienas kitas lietuvių kalbos veikėjo pavadinimas (DaiktvDrR 126).

---

[30] Apie jo kilmę žr. Būga 1959: 326–327; LEW 1249–1250; PKEŽ IV 255 su lit.

[31] Tik jis veikiausiai padarytas iš veiksmažodžio *kìbti* (Vanagas 1981: 156).

Išvados

1. Būdvardžių su priesaga *-*no*- daiktavardėjimas ir virtimas ypatybės turėtojų pavadinimais prasidėjo seniai. Galbūt jau vėlyvojoje indoeuropiečių prokalbėje su *-*no*- imta daryti socialinius terminus, turinčius „šeimininko, vado" reikšmę. Iš jų jau baltų kalbų dirvoje išsirutuliojo ypatybės turėtojų pavadinimai su priesaga *-ūnas*, kurie labiau paplito lietuvių kalboje. Baltų, slavų ir italikų kalbose daromi ypatybės turėtojų pavadinimai su *-*āno*-, *-*eino*-. Paralelių daugelyje giminiškų kalbų turi ir reti ypatybės turėtojų pavadinimai su *-*īno*-.

2. Ypatybės turėtojų pavadinimus su kitomis iš *-*no*- išriedėjusiomis priesagomis pradėta daryti baltų kalboms atsiskyrus nuo kitų indoeuropiečių kalbų dialektų. Ypač produktyvūs lietuvių kalboje vediniai su priesaga *-inis(-ė)* turi labai nedaug atitikmenų latvių ir prūsų kalbose. Vakarų baltų kalbose ypatybės turėtojų pavadinimus imta plačiai daryti su kita priesaga *-ing*-. Galbūt dėl jų įtakos ir germanų kalbose paplito vediniai su *-ing*.

Gauta 1998 01 26

SUTRUMPINIMAI

Arn – Arniónys, Molėtų raj.

BKGF – Endzelynas J. *Baltų kalbų garsai ir formos*, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1957.

BūdvDr – Valeckienė A. Būdvardžių daryba. – *LKG* I 550–603.

DaiktvDr – Urbutis V. Daiktavardžių daryba. – *LKG* I 261–473.

DaiktvDrR – Ambrazas S. *Daiktavardžių darybos raida. Lietuvių kalbos veiksmažodiniai vediniai*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1993.

DaukŽ – *Simono Daukanto raštai. Didysis lenkų-lietuvių kalbų žodynas* 1–3 / Sud. G. Subačius, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1993–1996.

EH – Endzelīns J., Hausenberga E. *Papildinājumi un labojumi K.Mülenbacha Latviešu valodas vārdnīcai* 1–2, Rīgā, 1934–1946.

ĖSRJa – Fasmer M. *Ėtimologičeskij slovar' russkogo jazyka* 1–4, Moskva: Nauka, 1986–1987.

ĖSSJa – *Ėtimologičeskij slovar' slavjanskich jazykov. Praslavjanskij fond* / Red. O. N. Trubačev, Moskva: Nauka, 1974–.

GJL II – Otrębski J. *Gramatyka jezyka litewskiego* 2, Warszawa: Państwowe wydawnictwo naukowe, 1964.

IEW – Pokorny J. *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch*, Bern, 1959.

IF – *Indogermanische Forschungen*, Strassburg etc.

Ind – Gamkrelidze T. V., Ivanov Vjač. Vs. *Indoevropejskij jazyk i indoevropejcy* 1–2, Tbilisi: Izdatel'stvo Tbilisskogo universiteta, 1984.

JIS – *Journal of Indo-European Studies*, Washington.

KZ – *Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung auf dem Gebiete der indogermanischen Sprachen*, Berlin etc.

LEV – Karulis K. Latviešu valodas etimoloģijas vārdnīca 1–2, Rīga: Avots, 1992.

LEW – Fraenkel E. *Litauisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg: Carl Winter, Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht, 1962.
LgB – *Linguistica Baltica*, Warszawa, Kraków.
LKA – *Lietuvių kalbos atlasas* 1–3 / Ats. red. K. Morkūnas, Vilnius: Mokslas, 1977–1991.
LKG I – *Lietuvių kalbos gramatika* 1 / Vyr. red. K. Ulvydas, Vilnius: Mintis, 1965.
LKK – *Lietuvių kalbotyros klausimai*, Vilnius.
LKŽ – *Lietuvių kalbos žodynas*, Vilnius, 1956–.
LKŽK – Lietuvių kalbos žodyno kartoteka.
LVG – Endzelīns J. *Latviešu valodas gramatika*, Rīgā: Latvijas valsts izdevniecība, 1951.
ME – Mülenbachs K., Endzelīns J. *Latviešu valodas vārdnīca* 1–4, Rīgā: Kultūras fonds izdevums, 1923–1932.
PJa – Toporov V. N. *Prusskij jazyk. Slovar'*, Moskva: Nauka, 1975–.
PKEŽ – Mažiulis V. *Prūsų kalbos etimologijos žodynas* 1–4, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1988–1997.
SapGr – *Sapūno ir Šulco gramatika* / Sud. K. Eigminas, B. Stundžia, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 1997.
SE – SUMMA Abá TRUMPAS iſguldimas EWANIELIV SZWENTU [...] KIEDAYNJSE [...] 1653 (cit. iš Jakulis A. *„Knygos Nobažnystės" leksika* 1 / Sud. D. Jakulytė, Klaipėda: Sauliaus Jokužio leidykla-spaustuvė, 1995).
SV – Endzelīns J. *Senprūšu valoda*, Rīgā: Universitātes apgāds.
ZtŽ – Vidugiris A. *Zietelos šnektos žodynas,* Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 1998.
ŽD – Skardžius P. *Lietuvių kalbos žodžių daryba*, Vilnius, 1943.

Kiti šaltinių sutrumpinimai tokie kaip didžiajame „Lietuvių kalbos žodyne".

LITERATŪRA

Ambrazas S. 1991: Baltų ir slavų kalbų vardažodžių daryba (senosios bendrybės ir skirtybės). – *Baltistica* 27(1), 15–34.

Ambrazas S. 1992: Lietuvių kalbos ypatybių pavadinimų darybos raida (2. Kiti darybos tipai). – *Lituanistica* 4(12), 31–49.

Ambrazas S. 1993: Lietuvių kalbos pavadinimų pagal lyties skirtumą raida. – *Lituanistica* 3(15), 38–49.

Ambrazas S. 1994: Lietuvių kalbos deminutyvų darybos raida. – *LKK* 34, 130–157.

Ambrazas S. 1994a: Baltų kalbų priesaga *-ingas* ir germanų *-ing*. – *Baltistica* 29(1), 29–32.

Ambrazas S. 1995: Lietuvių kalbos kuopinių ir vardažodinių vietų pavadinimų darybos raida. – *LKK* 33, 180–200.

Ambrazas S. 1996: Lietuvių kalbos ypatybės turėtojų pavadinimų su priesaga **-ko-* darybos raida. – *LKK* 36, 101–119.

Ambrazas S. 1997: Lietuvių kalbos ypatybės turėtojų pavadinimų su priesaga **-i̯o-* darybos raida. – *LKK* 38, 122–137.

Arumaa P. 1963: De l'unité balto-slave. – *Scando-Slavica* 9, 70–130.

Bader F. 1989: Pan. – *Revue de philologie, de littérature, d'histoire anciennes* 63, 7–46.

Bammesberger A. 1990: *Morphologie des urgermanischen Nomens*, Heidelberg: Carl Winter. Universitätsverlag.

Beck H. (Hrsg.) 1986: *Germanenprobleme in heutiger Sicht*, Berlin–New-York: Walter de Gruyter.

Bennett W. H. 1966: [Rec.]: Munske 1964. – *Language* 42, 654–657.
Benveniste É. 1970: *Le vocabulaire des institutions indo-européenes* 1, Paris: Les Éditions de Minuit.
Beresnevičius G. 1995: *Baltų religinės reformos*, Vilnius: Taura.
Bilkis L. 1998: *Lietuvių priesaginės darybos helonimai:* Hum. m. daktaro disertacija, Vilnius.
Brückner A. 1922: Osteuropäische Götternamen. – *KZ* 50, 161–197.
Brückner A. 1974: *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Warszawa: Wiedza powszechna.
Brugmann K. 1906: *Grundriss der vergleichenden Grammatik der indogermanischen Sprachen* Bd. 2, T. 1, Straßburg: Karl J. Trübner.
Būga K. 1958–1961: *Rinktiniai raštai* 1–3 / Sud. Z. Zinkevičius, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla.
Butler J. L. 1971: *Latin* -īnus, -īna, -ĭnus *and* -ĭneus, Los Angeles: University of California Press.
Chantraine P. 1933: *La formation des noms en grec ancien*, Paris: Éduard Champion.
Danka J. R., Witczak K. T. 1995: Some remarks on the Albanian vocabulary in the Paleo-Balcanic and Indo-European view. – *Analecta Indoeuropaea Cracoviensia I. Safarewicz memoriae dicata* / Ed. W. Smoczyński, Cracoviae: Universitas, 123–135.
Dunkel G. E. 1988–1990: Vaters Himmels Gattin. – *Die Sprache* 34, 1–26.
Eckert R. 1971: *Baltische Studien*, Berlin: Akademie Verlag.
Eckert R 1992: Zu den baltischen und slawischen Bezeichnungen des Waldgeistes. – *Journal of Baltic Studies* 23(1), 3–13.
Eckert R. 1993: Sprachliche Zeugnisse für die Waldimkerei bei den Preussen. – *LgB* 2, 221–229.
Eckert R. 1995: Wagen und Pferd in Sprache und Kultur der alten Preussen. – *Baltistica* 30(1), 49–59.
Fraenkel E. 1938: Beiträge zur indogermanischen Semasiologie (Sonderabdruck der *Revue des études indo-européenes* 1(2–4), 405–439).
Frenkelis E. 1969: *Baltų kalbos*, Vilnius: Mintis.
Friedrich P. 1970: Proto-Indo-European trees. – *Indo-European and Indo-Europeans* / Ed. G.Cardona etc., Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 11–34.
Gercenberg L. G. 1972: *Morfologičeskaja struktura slova v drevnich indoiranskich jazykach*, Leningrad: Izdatel'stvo Leningradskogo universiteta.
Gerullis G. 1922: *Die altpreußische Ortsnamen*, Berlin–Leipzig: Vereinigung wissenschaftlicher Verlager, Walter de Gruyter u. Co.
Gimbutas M. 1973: *Perkūnas/Perun* the thunders god of the Balts and the Slavs. – *JIS* 1, 466–478.
Gimbutienė M. 1970: Velnio istorija. – *Metmenys* 20, 137–147.
Gimbutienė M. 1985: *Baltai priešistoriniais laikais*, Vilnius: Mokslas.
Greimas A. J. 1990: *Tautos atminties beieškant*, Vilnius–Chicago.
Greimas A. J. 1993: Žvėrūna Medeina. – *Baltos lankos* 3, 77–111.
Grienberger T. R. 1896: Die Baltica des Libellus Łasicki: Untersuchung zur litauischen Mythologie. – *Archiv für slavische Philologie* 18, 1–19 (= *Lietuvių mitologija* 1 / Sud. N. Vėlius, Vilnius: Mintis, 1995, 434–452).
Gudavičius E. 1981: Naujausi duomenys apie gotų santykius su baltais ir slavais. – *Lietuvos mokslų akademijos darbai*. A serija 3(76), 103–112.
Gudavičius E. 1987: 1. Rašytiniai šaltiniai apie to meto baltus. – *Lietuvių etnogenezė*, Vilnius: Mokslas, 124–127.
Güntert H. 1914: *Über Reimwortbildungen im Arischen und Griechischen*, Heidelberg: Carl Winter.
Hamp E. P. 1953: Indo-European nouns with laryngeal suffix. – *Word* 9, 135–141.
Hamp E. P. 1995: *perëndí* and *perëndón*. – *LgB* 4, 277–278.

Hamp E. P. 1997: Lithuanian *árškus*. – *Baltistica* 32(1), 24.
Hirt H. 1892: Die Urheimat der Indogermanen. – *IF* 1, 464–485.
Hofmann J. B., Leumann M. 1928: *Lateinische Grammatik*, München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung.
Ivanov Vjač. Vs. 1958: K ėtimologii baltijskogo i slavjanskogo nazvanij boga groma. – *Voprosy slavjanskogo jazykoznanija* 3, 101–111.
Ivanov V. V., Toporov V. N. 1973: A comparative study of the group of Baltic mithological terms from the root **vel*. – *Baltistica* 9(1), 15–27.
Ivanov Vjač. Vs., Toporov V. N. 1974: *Issledovanija v oblasti slavjanskich drevnostej*, Moskva: Nauka.
Jablonskis K. 1930: XVI amžiaus belaisviai kaimynai Lietuvoje. – *Praeitis* 1, 166–213.
Jakobson R. O. 1985: *Selected writings* 7, Berlin–New-York–Amsterdam: Mouton publishers.
Jurginis J. 1962: *Baudžiavos įsigalėjimas Lietuvoje*, Vilnius: Mintis.
Karaliūnas S. 1974: Aus der baltischen Etymologie. – *Zeitschrift für Slawistik* 19(2), 201–206.
Karaliūnas S. 1987: *Baltų kalbų struktūrų bendrybės ir jų kilmė*, Vilnius: Mokslas.
Karaliūnas S. 1990: Etymological notes on Lithuanian hydronyms. – *Beiträge zur Namenforschung* 25, 85–88.
Karaliūnas S. 1992: Lit. *ožìnis* „Südostwind" und lett. *azaîds* „Mahlzeit". – *IF* 97, 182–196.
Karaliūnas S. 1994: Kalbotyros pastabos. – *LKK* 31, 125–130.
Karaliūnas S. 1994a: Lie. *árškus* ir jo giminaičiai. – *Baltistica* 29(2), 166–171.
Kaukienė A. 1994: Prūsų kalbos būdvardžiai su priesaga *-ing-*. – *Vakarų baltų kalbų ir kultūrų reliktai. Mokslinės konferencijos medžiaga: pranešimai ir tezės. Skiriama Antanui Jakuliui (1939–1984) paminėti*, Klaipėda: Klaipėdos universitetas, 9–10.
Kaukienė A. 1994a: Priesaginės būdvardžių darybos skirtumai baltų kalbose. – *Lietuvių kalba: tyrėjai ir tyrimai Pranui Skardžiui (1899 03 26 – 1975 12 18) paminėti. Konferencijos pranešimų tezės 1994 m. spalio 27–28 d.*, Vilnius, 15–16.
Krahe H. 1959: Beiträge zur illyrischen Wort- und Namenforschung. – *IF* 64, 245–255.
Kretschmer P. 1896: *Einleitung in die Geschichte der griechischen Sprache*, Göttingen.
Krogmann W. 1955: Das Buchenargument. – *KZ* 73, 1–25.
Laurinkienė N. 1996: *Senovės lietuvių dievas Perkūnas*, Vilnius.
Leskien A. 1891: *Bildung der Nomina im Litauischen*, Leipzig: Hirzel.
Lingys J. 1970: Išnykę ir pasikeitę socialinės reikšmės žodžiai lietuvių kalboje. – Rūķe-Draviņa (ed.) 1970, 291–302.
Maciejauskienė V. 1977: Lietuvių asmenvardžių priesagų paplitimas XVII a. – *LKK* 17, 159–168.
Maher J. P. 1973: **H_aEk'mon*: '(stone)axe' and 'sky' in I-E. / Battle-axe culture. – *JIS* 1, 440–462.
Markey T. L. 1986: Social spheres of national groups in Germania. – Beck (Hrsg.) 1986, 248–266.
Mažiulis V. 1981: Apie vakarų baltus bei jų santykius su slavais, ilirais ir germanais. – *Iš lietuvių etnogenezės*, Vilnius: Mokslas, 5–11.
Mažiulis V. 1994: Prūsai ir kiti vakarų baltai. – *Prūsijos kultūra*, Vilnius: Academia, 4–9.
Mažiulis V. 1995: Pastabos dėl baltų, slavų ir germanų etnogenezės. – *VII Starptautiskais baltistu kongress 1995. g. 13.–15. jūnijā. Referātu tēzes*, Rīga: Latviešu valodas institūts.
Mayrhofer M. 1986–1996: *Etymologisches Wörterbuch des Altindischen* 1–2, Heidelberg: Carl Winter.
Meid W. 1957: Das Suffix *-no-* in Gotternamen. – *Beiträge zur Namenforschung* 8, 72–108, 113–126.
Meid W. 1957a: Zur Bedeutung von altindisch *dámūnas-*. – *IF* 63, 150–164.
Meid W. 1966: Die Königbezeichnungen in den germanischen Sprachen. – *Die Sprache* 12, 182–189.

Meid W. 1967: *Germanische Sprachwissenschaft*. Bd. 3: Wortbildung, Berlin: Walter de Gruyter u. Co.

Meid W. 1993: „Berg" im Gotischen. – *Indogermanica in Italica. Festschrift für Helmut Rix zum 65. Geburtstag* / Hrsg. G. Meiser, Innsbruck: Institut für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck, 273–279.

Mezger F. 1960: Oheim und Neffe. – *KZ* 76, 296–304.

Mikulėnienė D. 1996: Dėl linksniuojamųjų žodžių kirčiavimo variantų pietinėse aukštaičių tarmėse. – *LKK* 36, 148–155.

Munske H.H. 1964: *Das Suffix* *-inga/-unga *in den germanischen Sprachen*, Marburg: N.G. Elwert Verlag.

Nagy G. 1974: *Perkūnas* and *Perunъ*. – *Antiquitates Indogermanicae. Studien zur Indogermanischen Altertumskunde und zur Sprach- und Kulturgeschichte der Indogermanischen Völker. Gedenkschrift H. Güntert* / Hrsg. M. Mayrhofer etc., Innsbruck: Institut für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck, 113–131.

Nepokupnyj A. 1976: *Balto-severnoslavjanskie jazykovye svjazi*, Kiev: Naukova Dumka.

Otkupščikov J. V. 1967: *Iz istorii indoevropejskogo slovoobrazovanija*, Leningrad: Izdatel'stvo leningradskogo universiteta.

Otkupščikov J.V. 1967a: [Rec]: Perrot J. Les dérivés latins en *-men* et *-mentum*, Paris, 1961. – *Baltistica* 3(1), 123–128.

Otrębski J. 1962: Zwei Etymologien. – *Die Sprache* 8, 63–65.

Pakerys A. 1994: *Akcentologija* 1, Kaunas: Šviesa.

Palmaitis L. 1995: Kas yra prokalbė? (baltogermaniškoji problema) – *Baltistica* 30(2), 9–16.

Porzig W. 1954: *Die Gliederung des indogermanischen Sprachgebiet*, Heidelberg: Carl Winter.

Prinz J. 1968: *Die Slavisierung baltischer und die Baltisierung slavischer Ortsnamen im Gebiet des ehemaligen Gouvernement Suwałki*, Wiesbaden: Otto Harrassowitz.

Puhvel J. 1969: Meadow of the Otherworld in the Indo-European tradition. – *KZ* 80, 64–69.

Reķēna A. 1995: Dienvidlatgales izlokšņu un lietuviešu valodas paralēles vārdarināšanā. – *VII Starptautiskais baltistu kongress 1995. g. 13.–15. jūnijā. Referātu tēzes*, Rīga: Latviešu valodas institūts, 96–97.

Rūķe-Draviņa V. (ed.) 1970: *Donum Balticum to Professor Christian S. Stang on the occasion of his seventieth birthday 15. March 1970*, Stockholm: Almqvist a. Wiksell.

Salys A. 1930: *Die žemaitischen Mundarten* 1, Kaunas: Akc. „Spindulio" b-vės spaustuvė.

Salys A. 1985: *Rinktiniai raštai* 3, Roma: Lietuvių katalikų mokslų akademija.

de Saussure F. 1965: *Cours de linguistique générale*, Paris: Pagot.

Savukynas B. 1963: Dėl Rudnickio Galindos, Priegliaus ir Sūduvos etimologinių aiškinimų. – *LKK* 6, 320–325.

Savukynas B. 1966: K probleme zapadnobaltijskogo substrata v jugozapadnoj Litve. – *Baltistica* 1(2), 165–176.

Schmid W. P. 1986: Alteuropa und das Germanische. – Beck (Hrsg.) 1986, 155–167.

Schulze W. 1966: *Kleine Schriften*, Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht.

Schwyzer E. 1939: *Griechische Grammatik* 1, München: C. H. Beck.

Senkus J. 1972: Kapsų-zanavykų tarmių priesaginės darybos vardažodžių darybos bruožai. – *LKK* 13, 143–187.

Skardžius P. 1931: *Die slavischen Lehnwörter im Altlitauischen*, Kaunas: Akc. „Spindulio" b-vės spaustuvė.

Skardžius P. 1937: Šis tas iš žodžių darybos. – *Archivum Philologicum* 6, 129–132.

Skardžius P. 1954: Lietuvių mitologiniai vardai. – *Aidai* 5, 218–226.

Skardžius P. 1963: Dievas ir Perkūnas. – *Aidai* 7, 311–318.

Skardžius P. 1972: [Rec]: Rūķe-Draviņa (ed.) 1970. – *Aidai* 3, 92–97.

Skardžius P. 1973: Lietuvių vandenvardžiai su *-nt-*: jų daryba, kilmė, reikšmė. – *Lituanistikos darbai* 3, 9–70.

Sławski F. 1974: Zarys słowotwórstwa prasłowiańskiego. – *Słownik prasłowiański* 1/ Red. F. Sławski, Wrocław etc.: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 43–141.
Specht F. 1932: Die Flexion der *n*-Stämme im Baltisch-Slavischen und Verwandtes. – *KZ* 59, 213–298.
Specht F. 1939: Sprachliches zur Urheimat der Indogermanen. – *KZ* 66, 1–74.
Specht F. 1944: *Der Ursprung der indogermanischen Deklination,* Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht.
Stundžia B. 1994: Daiktavardžių kamienų bei giminių variantai baltų kalbose (ide. ir bendroji baltų bei slavų leksika). – *Baltistica* 27(2), 13–30.
Stundžia B. 1995: *Lietuvių bendrinės kalbos kirčiavimo sistema*, Vilnius.
Subačius G. 1993: Simono Daukanto Didžiojo lenkų-lietuvių žodyno naujadarai. – *Lietuvių atgimimo istorijos studijos* 4, Vilnius: Baltoji varnelė, 135–216.
Subačius G. 1993a: Simono Daukanto požiūris į bendrinę kalbą. – *Lietuvių atgimimo istorijos studijos* 5, Vilnius: Viltis, 63–68.
Szemerényi O. 1960: Etyma Latina I (1–6). – *Glotta* 28, 216–251.
Szemerényi O. 1964: *Syncope in Greak and Indo-European and the nature of Indo-European accent,* Naples: Instituto universitario orientale.
Šimėnas V. 1989: Videvutis – legenda ar tikrovė? – *Vakarų baltų archeologija ir istorija. Tarprespublikinės mokslinės konferencijos medžiaga*, Klaipėda: Klaipėdos kraštotyros muziejus, 41–49.
Šimėnas V. 1992: Nauji V a. pab. – VI a. pr. laidojimo papročiai Nemuno žemupyje. – *Ikikrikščioniškosios Lietuvos kultūra. Istoriniai ir teoriniai aspektai*, Vilnius: Academia, 23–35.
Šimėnas V. 1994: Pajūrio, Nemuno žemupio ir Vidurio Lietuvos kapinynai I m. e. tūkstantmečio pirmojoje pusėje. – *Vidurio Lietuvos archeologija. Konferencijos medžiaga*, Vilnius: Žalioji Lietuva, 10–20.
Šimėnas V. 1994a: Legenda apie Videvutį ir Brutenį (legendos šaltinių klausimu). – *Prūsijos kultūra*, Vilnius: Academia, 18–63.
Toporov V. N. 1980: *Γαλίνδαι-Galindite-goljad'* (Balt. **Galind-* v ėtnologičeskoj i areal'noj perspektive). – *Ėtnografičeskie i lingvističeskie aspekty ėtničeskoj istorii baltskich narodov*, Rīga: Zinātne, 124–136.
Toporov V. N. 1983: Galindy v zapadnoj Evrope. – *Balto-slavjanskie issledovanija 1982*, Moskva: Nauka, 129–140.
Toporov V. N. 1993: Ešče raz o baltizmach v češskich zemljach. – *Slavia* 62, 51–63.
Trautmann R. 1910: *Die altpreussische Sprachdenkmäler*, Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht.
Trautmann R. 1923: *Baltisch-Slavisches Wörterbuch*, Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht.
Trautmann R. 1925: *Die altpreussischen Personennamen*, Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht.
Udolph J. 1994: *Namenkundliche Studien zum Germanenproblem*, Berlin–New York: Walter de Gruyter.
Vaillant A. 1970: Le suffixe baltique *-ingas*. – Rūķe-Draviņa (ed.) 1970, 553.
Vaillant A. 1974: *Grammaire comparée des langues slaves* 4, Paris: Editions Klincksieck.
Vanagas A. 1970: *Lietuvos TSR hidronimų daryba*, Vilnius: Mintis.
Vanagas A. 1981: *Lietuvių hidronimų etimologinis žodynas*, Vilnius: Mokslas.
Vanagas A. 1994: Miesto vardas *Kretingà*. – *LKK* 34, 162–165.
Vanagas A. 1996: *Lietuvos miestų vardai,* Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
Vidugiris A. 1996: Kai kurie vakarų baltų kalbos reiškiniai pietinėse lietuvių tarmėse. – *Baltistica* 31(1), 31–38.
Vondrák W. 1924: *Vergleichende slavische Grammatik* 1, Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht.

Wackernagel J., Debrunner A. 1954: *Altindische Grammatik* Bd. 2, T. 2, Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht.
Watkins C. 1966: Italo-Celtic revisited. – *Ancient Indo-European dialects* / Ed. H. Birnbaum, J. Puhvel, Berkeley–Los Angeles: University of California Press.
Watkins C. 1990: Etymologies, equations, and comparanda: types and values, and criteria for judgement. – *Linguistic change and reconstruction methodology* / Ed. Ph. Baldi, Berlin–New York: Mouton de Gruyter, 290–303.
Watkins C. 1995: *How to kill a dragon*, New York–Oxford: Oxford University Press.
Zinkevičius Z. 1977: Tėvavardinė asmenvardžių sistema Lietuvoje. – *Baltistica*. 2 priedas, 151–156.
Zinkevičius Z. 1987: *Lietuvių kalbos istorija* 2, Vilnius: Mokslas.
Žulkus V. 1995: Vakarų baltai gotų-gepidų migracijoje (I–IV a.). – *Lietuvininkų kraštas*, Vilnius: Litterae Universitatis, 74–107.
York M. 1993: Toward a Proto-Indo-European vocabulary of the sacred. – *Word* 44(2), 235–253.

THE DEVELOPMENT OF NOMINA ATTRIBUTIVA WITH THE SUFFIX *-*no*- IN LITHUANIAN

Summary

There are about 20 suffixes of nomina attributiva, originated from Indo-European adjective suffix *-*no*-, in Lithuanian.

The process of substantivization of adjectives on *-*no*- is very old. Some social terms on *-*no*- with the meaning „master, lord, leader" must have been already used in Late Indo-European, cf. Balt. *Perkūnas* „the god of thunder", Lat. *tribūnus* „lord of district" and Lat. *dominus* „master, lord", Goth. *þiudans* „king". The derivative type of nomina attributiva on *-*ū-no*-, which became very productive in Lithuanian, was formed in the Baltic languages on the basis of such terms.

The suffixes *-*ā-no*- (cf. Lith. *dirvónas*, Latv. *druvāns* „longfallow land", OLith. *kiemionas* „countryman" and OSlav. *brotanú* „nephew", Lat. *Romānus* „Roman") and *-*ei-no*- (cf. Lith. *žvėrĩena* and Slav. **zvěrina*, Lat. *ferīna* „game") was used to form nomina attrributiva in Baltic, Slavic and Italic languages. Baltic nomina attributiva on *-*ī-no*- also have aquivalents in other related languages, cf. Lith. *kaimýnas* „neighbour", OPr. acc. sing. *kaimīnan* (Nachbar) III 69_{15} and Lat. *vīcīnus* „neighbouring; neighbour", OSlav. *sěminú* „domestic; slave".

The other Baltic suffixes, originated from *-*no*-, were introduced into the derivative category of nomina attributiva later. Derivatives on *-*iṇio*- are very productive in Lithuanian and much rarer in Latvian and Old Prussian, cf. Lith. *káiminis/kaimìnis (-ė)* „countryman" and Latv. *kaimiņš* „neighbour", Lith. *šóninė* and OPr. *grawyne* (Tuncbret) E 304. In the West Baltic languages the suffix *-*ingo*- was widely used to form nomina attributiva, cf. OPr. *ragingis* (Hircz) E 65, *naunīngs* (Newling) III 87_8. The productivity of corresponding derivatives on *-ing* in the Germanic languages (cf. OHG *mahting* „strong man") can be the result of the influence of the West Baltic languages.